

Merhabalar Efendim

Zaman süratle ilerliyor değil mi?

Öyle ya, sayılı nefeslerini tüketenler kabristanları dolduruyor her gün.

Kıyâmet ve mahkeme-i kübrâ ise yaklaştıkça yaklaşıyor. Ortak bir söz var dillerde terennüm eden, "Kıyâmet yaklaşıyor, koptu kopacak!"

Zaman; maksuduna ermek, visal etmek isteyenlere ayrı, fani âleme gönül verenlere ise ayrı mesajlar veriyor. Kimisi aşkla ve büyük bir hazla Yaradan'ına yelken açarken, kimisi de imtina ediyor bu ulvî seyahatten, ağırdan alıyor geçici dünya hayatı ve onun fani zevkleri için...

Zuhûr'un mesajı ise malum;

Okurlarına "yaklaşan zamanı" hatırlatmak, gaflet ve günahları sebebiyle küllenen özleri Allah'ı yâd etmek suretiyle âlem-i ervahta kendilerine lütfedilen o "latîf" ve "safîyy" haline avdet ettirmek.

Bunun için güzel bir zaman dilimi var önümüzde, ÜÇ AYLAR...

Nafîle ve farz oruçları,

Birbirinden kıymetli kandil geceleri,

Sadra şîfa Kur'ân tilavetleri,

Gönle deva sohbetleri,

Muhabbet kapılarını açan zikir ve fikir meclisleriyle rahmet, merhamet ve mağfiret deryasına davet ediyor bizleri Ğafûr'u-Rahîm...

Ayrıca;

Peygamberimizin Üç Ayları nasıl değerlendirdiği,

Tasavvufî hayatın incelikleri,

Mürşide teslimiyet

Mesnevî'den hikmet dolu nasihatler,

Kıssadan hisseler,

Pîr Abdülkâdir Geylanî'nin doyumsuz sohbeti

Zamana ruh veren şiirler

Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin hayatı

Ve merak edilen nice önemli konu istifadenize sunuldu bu sayımızda da...

Gönüllerde ve zihinlerde iz bırakan yazılarıyla bizleri yalnız bırakmayan usta kalemlerimize ise bir kez daha teşekkür ediyoruz.

Bir sonraki sayımızda buluşmak ümidiyle,

Allah'a emanet olunuz...

İçindekiler

Üç Aylar ve Oruç
Abdullah Demircioğlu / 3

Üç Ayların Değerlendirilmesi
Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL / 5

Gel Dosta Gidelim Gönül
Prof. Dr. Mustafa KARA / 26

Taraf Olma
Prof. Dr. Ali AKYÜZ / 34

Sûfi Yolunun Genel Esasları
Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ / 7

Kazasker Mustafa İzzet Efendi
Harun KORKMAZ / 10

Gönülden Gönüle Mesajlar
Halil İbrahim DURGUTLUOĞLU / 12

Sohbet, Abdülkâdir Geylânî (k.s) / 15

Sözler / 22

Kıssadan Hisseler
Derleyen: Oktay YETİŞKİN / 23

Zikrullah'ın Bereket Ve Üstünlüğü
Zülcenâheyn / 24

Ve Sellimâ Teslimâ
Dr. Yunus AKYÜREK / 28

“Senin İstifa Ettirdiğini Biz de İstifa Ettirdik!”
Edebalı KARABIYIK / 30

Mürşid, Mürid ve İrşad
Hakkı AKKUŞ / 31

Benliğin Şımartılması
Mesnevi'den / 33

Hayrihi ve Şerrihi
Mustafa ÖZDAMAR / 37

Tokyo'da Deprem
Zülcenâheyn / 38

Ankâzâde Köstendili Halil Efendi'nin
Tüti İhsan Efendi'ye Mektubu (15) / 41

Kelime-i Tevhidde Bilmemiz Gerekenler
İ. Hakkı HÜDÂVERDİ / 45

Kitap Tanıtımı / 47

Yayın Türü: Yaygın Süreli • **Fiyatı:** 4 TL - Yurt Dışı İçin 5 € • **Abone Bedeli:** 20 TL - Yurt Dışı İçin 25 € • **Abone Hesap Bilgileri:** Posta çeki hesabı, Eyüp Emre SARAÇ 613 28 25 / Kuveyt Türk Eskişehir şubesi, Eyüp Emre SARAÇ Hesap no: 691 697 / zuhurdergisi@hotmail.com / www.zuhurdergisi.com • **Değirmen Yayınları Adına Sahibi:** Hamdi SARIYILDIZ • **Yazı İşleri Müdürü:** Dr. Yunus AKYÜREK • **Grafik Tasarım:** Furkan Selçuk ERTAĞİN • **İstanbul İrtibat Bürosu:** Fevzipaşa Cd. 233/2 Fatih – İstanbul - Tel: 0533 474 70 26 • **Temsilcilikler:** Bursa-05377875848 / Eskişehir-05365865067 / Antalya-05364922417 / Kayseri-05444600030 Yurt Dışı-0032488808541 • **Baskı:** Erkam Matbaası

Üç Aylar ve Oruç

Avr. İslâm Üniv. Rektörü, Abdullah DEMİRCİOĞLU

Üç aylar, Kamerî/Hicrî takvime göre başlayan feyizli ve bereketli maneviyat mevsimidir.

Bu aylarda kandil geceleri sıralanır. Bunlardan Regâib ve Miraç Receb ayında, Berat gecesi Şa'bân ayında, Kadir gecesi ise Ramazân ayındadır. İslâm takvimine göre önemli aylardan oldukları için uyanık mü'minler bu ayların gelmesini iştiaqla beklerler.

Peygamberimiz (s.a.s):

"Ey Allah'ım! Receb ve Şa'bân'ı hakkımızda mübarek kıl ve bizi Ramazân'a kavuştur." diye dua ederlerdi. (Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 259)

Bu aylarda müslümanlar, sevap kazanmak ve gelmekte olan Ramazân ayına hazırlıklı olmak bakımından oruç tutarlar. Bu uygulama Rasûlullâh'ın tavsiyesi olduğundan asırlardan beri tatbik edile gelmiştir.

Bu aylarda oruç tutarken ölçüyü iyi ayarlamak lâzımdır. Haber verildiğine göre; seneleri birbirine vasl ederek oruç tutan bir sahabiye Efendimiz (s.a.s) uyarılmış, devamlı 'artır artır' diye Rasûlullâh'ın tavsiye ve emrettiğinden daha çok tutmaya gücü yete-

bileceğini ifade etmesine rağmen bundan men edilmiştir.

O bakımdan bu aylarda olsun, isterse diğer günlerde olsun, oruç tutarken orucun manasını iyi kavramalı, sadece midelere değil ama bütün organlara oruç tutturmalıdır. Oruç tutanlar bu münasebetle başlıca üç guruba ayrılmışlardır. Oruçlar, avamın tuttuğu oruçlardan kurtarılıp, havassın tuttuğu oruçlar seviyesine çıkartılmalıdır.

Geçmiş milletlerden peygamberler gönderilenlerde, Ramazân orucu gibi farz orucun olduğu Kur'an'la sabittir. Böyle sevaplı ve bereketli bir ayın olduğunun yanında, kendilerinde nafile oruçların tutulduğu Receb, Şa'bân ayları gibi aylarda bereket ve faziletin bulunduğu da bir hakikat olarak ortaya çıkar.

Tutulma durumları bakımından oruçlar; farz, vacip, sünnet, mendub, nafile ve mekruh olmak üzere altı kısma ayrılır.

Bu aylara hazırlanırken, O'nun yaptığı duayı da her fırsatta tekrar etmeyi ihmal etmeyelim.

اللهم بارك لنا في رجب وشعبان وبلغنا رمضان

“Allâhümme bârik lenâ fî Recebe ve Şa‘bân ve belliğnâ Ramazân”

(Allah'ım! Receb ve Şa‘bân'ı hakkımızda hayırlı kıl ve bizi Ramazân'a ulaştır.)

Üç Aylardan Receb'in Faziletleri

Üç aylar olarak bilinen mübarek ayların ilki Receb ayıdır. Bu ay 'hürmete layık' anlamını taşıyan muhterem bir ay olup, Hicrî ayların yedincisidir. Receb ayı “Allahü Teâlâ'nın” ayıdır. Bu aya kim saygı gösterir, ilâhî emirler doğrultusunda değerlendirir, hayır ve hasenatlarla onu süslerse, dünyada ve ahirette mutlu olur. İçinde *Regâib Kandili* vardır. Bu da Receb'in ilk Cuma gecesi olmaktadır.

İhsan, ikram manalarına gelen 'rağbet'in çoğulu olup Cenâb-ı Allah bu gecede kullarına; bağışlamak, affetmek, dualarını kabul etmek, sıkıntılarını gidermek, istedikleri hayırlı her şeyi onlara vermek, karşılıksız kendilerine ihsanlarda ve lütuflarda bulunmak üzere bu ve bunun gibi fırsatları vermektedir.

Kabir azabının kaldırılması bu geceyi ihyâ ile ilgilidir. Bunun yanında affedilmeyenlerin olduğu da söylenir.

Bunlar yedi sınıf insandır ki sırayla şöyledir:

1. Faiz alan ve verenler
2. Müslümanları aşağılayıp küçük görenler
3. Anasının babasının hakkına riayet etmeyenler
4. Kocasını dinlemeyen, ona eziyet eden kadınlar
5. Şarkı ve çalgıcılığı sanat edinen, geçimlerini ondan sağlayanlar
6. Zina ve livata yapanlar
7. Beş vakit namazını kılmayan ve ona ehemmiyet vermeyenler

Bu kimselerin çok samimi olarak tevbe etmeleri, bir daha o fiilleri işlemeyeceklerine dair söz verip tevbe etmeleri gerekir. Aksi takdirde dünyaları da âhiretleri de perişan olarak devam eder durur. Duaları kabul olunmaz. Başları belâ ve musibetten kurtulmaz. Mahvolup giderler. Kendilerine âhiretin ilk kapısı olan mezarda, şiddetle kabir azabı olunur.

Bu ayı değerlendirmek için bir gün evvelinden, bir gün ortasından ve bir gün de sonundan oruç tutulur.

Çalışma durumunda olanlar sağlıklarını tehlikeye düşürmemeli, Rasûlullâh'ın tavsiyesine uymalıdır.

“Ey insanlar, takat getireceğiniz işleri yapın. Zira siz (ibadetten) bezmedikçe Allah da sevap yazmaktan usanmaz. Allah'a en hoş gelen amel, az da olsa devamlı olanıdır.” (Buhârî, İman/16, Ezân/81; Müslim, Salât/283; Muvatta, Salâtü'l-Leyl/4; Nesâî, Kıyâmu'l-Leyl/1; Ebû Dâvud, Salât/317)

Bu tavsiye ve emir oruç için böyle olduğu gibi namaz için de böyledir.

“En sevimli namaz, az olsa bile devamlı kılınan namazdır.” (Tecrid, VI, 295-296, Hadis No: 935)

Üç Aylardan Şa‘bân'ın Faziletleri

Üç aylardan birisi olan Şa‘bân ayı Arabî ayların sekizincisidir. Bu ayda da en az başında ortasında ve sonunda olmak üzere üç gün oruç tutulmalıdır. Orucun sıcak yaz günlerine, çalışma zamanlarına rastlaması ve rızık kazanma, aile efradının nafakasını temin etme durumları söz konusu olduğunda kişi kendini çok zayıf duruma düşürecek şekilde 'fazla oruç tutayım' diyerek hırpalamamalıdır.

“Nefsin binitindir, ona yumuşaklıkla muamele et!” tavsiyesi unutulmamalıdır. Bu hususa özellikle nafle oruçlarda dikkat edilmelidir.

Rasûlullâh'ın kendi şahsına münhasır ibadet şekli vardı. O (s.a.s), bazen uzun uzun oruç tutarlardı. Hatta annemiz Hz. Aişe'nin ifadelerine göre;

“Rasûlullâh bazı aylarda çok oruç tutardı. Hatta öyle ki aile fertleri O'nun hiç iftar etmediğini sanırlardı. Bazı aylarda da çok iftar ederlerdi. Hatta O'nun o ayda hiç oruç tutmadığını sanılırdı.”

Hiz. Aişe (r.anhâ), Allah Rasûlü sallallâhü aleyhi ve sellem, Ramazân ayından başka bir aydaki orucu tam olarak tutmadığını söylüyor. O devamla şöyle diyor:

وما رأيتُه أكثر صياماً منه في شعبان

“Ve mâ raeytühü eksera sıyâmen minhü fî Şa‘bân”

(Hz. Peygamber'in, Şa‘bân'daki kadar kendisinde çok oruçlu olduğu bir ay görmedim.” (Tecrid, VI, 295-296, Hadis no: 935; Müslim, Sıyâm/175)

Üç Ayların Değerlendirmesi

Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL

Hız. Peygamber'in hicretini esas alan ay takviminde yer alan "Receb, Şa'bân, Ramazân" ayları, halk arasında kutlu ve mübarek aylar diye tanınır. "Üç Aylar" ifadesi ile de bu aylara yüklenen faziletlerin kastedildiği söylenebilir.

Dinî literatürümüzde ve yüzyıllardan beri akıp gelen şifahî ananede dilden dile aktarılan bilgiye göre Üç Aylara yüklenen faziletlerin ana sebebi, müba-

rek gecelerden Regâib ve Mirâc kandillerinin Receb ayında, Berat kandilinin Şa'bân ayında, Kadir gecesinin ise Ramazan ayında olmasıdır.

Peygamber Efendimizin, Ramazân ayı dışında en çok Receb, Şa'bân, Muharrem ve Şevvâl aylarında tam ayı kapsayacak tarzda olmamakla birlikte nâfile oruç tuttuğunu ashâb-ı kirâm bizlere haber vermektedir.

Sevgili Peygamberimizin, ashâbtan bir zat ile aralarında geçen konuşma Şa'bân ayında oruç tutmanın önemini yansıtır mahiyettedir. Bu konuşma kaynaklarda şöyle yer alır:

Peygamber (s.a.s), bir kimseye hitaben:

"Sen bu ayın (Şa'bân'ın) ortalarında bir oruç tuttun mu?" diye sordu. O zat:

"Hayır, tutmadım." deyince, Rasûlullâh (s.a.s):

"O halde Ramazân'dan çıkıp iftar ettiğinde (yani Ramazân bayramından sonra) o tutmadığın oruç yerine iki gün oruç tut!" buyurdu. (Müslim, Sıyâm/200)

Hadîs-i şerîflerden anlaşılıyor ki Peygamber Efendimiz *sallallâhü aleyhi ve selem*, Receb ve Şa'bân aylarında;

- Daha çok oruç tutar,
- Farz namazlardan başka nâfile kılar,
- Zikir ve tesbihini (Yüce Allah'ı noksan sıfatlardan münezzehe kemâl sıfatlarıyla muttasıf olarak kalb-i selîm ile vecd üzere anmasını), hamdini ve şük-rünü daha da arttırır,
- Yoksullara daha çok sadaka verirdi.

Ashâb-ı Kirâm da bu ayların faziletine erişmek için var güçleriyle çalışırlardı. Onlar da;

- Farza ilaveten nâfile ibadetlerini arttırırlar,
- Çok tevbe ve istiğfar ederler,

- Yoksullara yardım ederler,
- Yetimleri, kimsesizleri, düşkünleri, ilgiye muhtaç yaşlıları sevindirirler,
- Bilhassa Şa'bân'dan sonra Ramazân geleceği için bu huzur ve sevinç ayına yoksulların da hazırlıklı girmeleri için ellerinden gelen her yardımı yaparlardı.

Görüldüğü gibi üç aylarda ibadet-yoğun bir hayat yaşamının, yani ibadetler konusunda daha duyarlı davranmanın sonuçları insan kişiliğinin olumsuzluklara kaymasının önüne geçilmesi, kişilerin iyilik duygularının gelişmesi, ilgiye, desteğe, yardıma muhtaç toplum kesimlerine de gereken ilginin artması tarzında yansımaktadır.

Dolayısıyla bu aylarda kişiler, kullukta daha duyarlı davranma ihtiyacını hissederler demek, o kişilerin her konuda olumlu davranışlarını daha da arttırma çabasına girmeleri, hayır-hasenât tarzındaki hizmetlerine de önem vermeler anlamına gelmektedir. Bundan da hem birey hem de toplum fayda görmektedir.

Üç aylar psikolojisi ile ilgili yapılacak ilmi analizler, bu ayların ahlâk eğitimi açısından bireye ve topluma kazandırdığı güzellikler hususunda daha net sonuçlar sunabilir.

Sûfî

Yolunun Genel Esasları

Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ

Son dönem tarikatlarını ilk dönem tasavvufî cemaat ve akımlarından ayıran bir takım ortak esaslar ve kurallar vardır. Bu esas ve kurallar daha evvel mevcut olsa bile son dönemdeki şekilde ve önemde değildir.

a. Tarikatın başında bir şeyh vardır. Bu şeyh ta'lim şeyhi değil, terbiye şeyhidir. Sohbet şeyhi değil, sülûk şeyhidir. Mutlak şeyhtir. Bir anne veya baba bir çocuğu nasıl terbiye etme hakkına sahipse şeyh de o şekilde mürid ve dervişlerini terbiye hakkına sahiptir. Daha doğrusu böyle bir görevi ve sorumluluğu vardır. Şeyhin bütün müridlerin hallerini bildiği ve onları denetlediği kabul edilir. Şeyhe itiraz bir yana, sual bile sorulmaz. Hakk Teâlâ'dan gelen feyz ve bereket şeyh kanalıyla müridlerin kalbine akar. Mürid bir tek şeyhe bağlanır, birden fazla şeyhin sohbetinde ender hallerde bulunabilir. Her tarikat şeyhinin genellikle diğerinden farklı bir cübresi/hırkası, bir tâcı, bir sarığı bulunur. Vefat eden

şeyh, hayatta iken icâzet ve izin verdiği ehil ve yetenekli müridlerinden birini veya bir kaçını istihlâf edebilir, halîfe olarak bırakabilir (tahlif, istihlâf). Yusuf Hemedânî, Ahmet Yesevî, Zenci Atâ dörder halife bırakmışlardı. Bazen halife îmâ ve işaret yoluyla da tayin edilir. Halife bırakmadan vefat eden şeyhler de vardır.

b. Şeyhin etrafında bir müridler topluluğu mevcuttur. Müridler ve dervişler şeyhlerine mutlak olarak bağılırlar, ona tam olarak teslimiyet gösterirler. Şeyhi baba/ata, kendilerini onun evladı; şeyhi efendi, kendilerini onun bendeleri olarak kabul ederler. Her önemli işte onun iznini alırlar, zihinlerinden geçen hususlar da dâhil olmak üzere her davranış ve duygularının şeyhe malûm olduğuna inanırlar. Şeyhin emir ve tavsiyelerine muhalefet etmeyi veya verilen vazifeyi ihmal etmeyi helâk olma sebebi sayarlar.

c. Muhib ve Tâlib belli bir hazırlık döneminden ve test edildikten sonra belli bir törenle müridliğe alınır. Şeriatın emri olan namaz, oruç, hac ve zekât gibi ibadetleri sünnetleriyle birlikte tam ve zamanında ifâ ettikten sonra tarîkatın âdâb ve erkânına tam olarak uyması, şeyh tarafından verilen evrâd/erzâkı (dua, evrâd ve ibadetleri) aksatmadan ve titizlikle yerine getirmesi telkin edilir. Buna inâbe (vazîfe, ders) ve el alma denir. Genellikle müridliğe alınan kişiye bir de hırka giydirilir. Buna irâde/mürîdlik hırkası denir. Tarikata alınan tâlib diğer müridlerin kardeşi olarak ihvân topluluğuna dahil olur, toplu yapılan ve icrâ-yı zikrullah denilen zikir meclislerine ve tarikat âyinlerine (ritüellere) katılır.

d. Her tarikatın belli bir dua ve Arapça metinlerden oluşan bir evrâd/ahzâbı vardır. Evrâd; Kur'ân ve Hadiste geçen bazı duaların yanı sıra sûfiler tarafından düzenlenen duaları da içerir. Evrâd düzenli ve devamlı olarak günün belli saatlerinde okunur. Haftalık virdler de vardır.

e. Birçok tarîkatta semâ, hadre, deverân ve zikir meclisi denilen toplu zikir yapma geleneği vardır. Kimi tarikatlar kıyâmî/ayakta, kimi kuûdî/oturarak, kimi nısf-kıyâm/eğilmiş halde, kimi cerhî/sesli, kimi hafi/sessiz zikri tercih eder. Şeyh ya da halifesinin nezâretinde icrâ edilen âyinlere müridler gönüllü olarak katılırlar. Bu âyinlerde Kur'ân'ın yanı sıra toplu halde veya kavvâl/goyende denilen güzel sesli biri tarafından

ilâhiler okunur. Coşan cemaat, cezbe ve vecd halleri yaşar. Bu arada sohbet yapılır, menkîbeler anlatılır.

f. Her tarikatın mutlaka bir silsilesi vardır. Bir şeyhin ehliyetli ve kâmil bir şeyh olduğunu gösteren ve hilâfetnâme/icâzetnâme denilen belgeyi (ehliyetnâme, diploma) ehil ve kâmil bir şeyhten

alması gerekir. Bu silsile Hz. Peygamber'e kadar gider. Buna sened veya isnâd denir. Hz. Peygamber'den geçip silsiledeki meşâyih yoluyla son şeyhe ulaşan (sened/silsile ile gelen) ilâhî feyz ve bereketin müridlere ulaştığına itikat edilir. Silsilede adları geçen meşâyih zikir meclisinde de okunur ve ruhlarının zikirde hazır bulunduklarına inanılır.

Kâdirî silsilesi: 1. Hz. Peygamber 2. Hz. Ali 3. Hz. Hüseyin 4. Zeynelâbidîn 5. Muhammed Bâkır 6. Câfer Sâdık 7. Mûsâ Kâzım 8. Ali Rıza 9. Ma'rûf-i Kerhî 10. Serî Sakâtî 11. Cüneyd Bağdâdî 12. Şiblî 13. Abdülvâhid 14. Ebu'l-Ferec Tarsûsî 15. Ebu'l Hasan Hakkârî 16. Ebû Sâid Mahzûmî 17. Abdülkâdir Geylânî. "Emanet-i Tarikat" ve "Sırr-ı Velâyet" denilen bu manevî makam, ruhanî mertebe bu şekilde bir şeyhten diğerine geçmekte ve bâtın bir mirâs olarak kalmak-

tadır.

Şeyhe Hakk'tan feyz ve bereket iki yoldan gelir:

1. Doğrudan ve aracısız olarak Hakk'tan gelir. Buna ilâhî feyz ve Rabbânî ilhâm denir.

Her tarikatın mutlaka bir silsilesi vardır. Bir şeyhin ehliyetli ve kâmil bir şeyh olduğunu gösteren ve hilâfetnâme/icâzetnâme denilen belgeyi (ehliyetnâme, diploma) ehil ve kâmil bir şeyhten alması gerekir. Bu silsile Hz. Peygamber'e kadar gider. Buna sened veya isnâd denir. Hz. Peygamber'den geçip silsiledeki meşâyih yoluyla son şeyhe ulaşan (sened/silsile ile gelen) ilâhî feyz ve bereketin müridlere ulaştığına itikat edilir. Silsilede adları geçen meşâyih zikir meclisinde de okunur ve ruhlarının zikirde hazır bulunduklarına inanılır.

2. Silsile ve isnâd (anane ve silsile) yoluyla gelir. Buna da feyz-i isnâdî, silsile bereketi denir.

İbn Nedim, Ca'fer Huldî'nin silsilesini şöyle nakle-
der:

"Cüneyd - Serî - Ma'rûf - Farkad Sencî - Hasan-ı Basrî - Mâlik b. Dinâr - Bedir gazasında bulunmuş yetmiş sahâbi." Burada da Cüneyd'in silsilesinin farklı verilmesi, ayrıca sahabeden belli birinin adının zikredilmesi memiş olması dikkat çekicidir.

VII. Tarikatlarda, tasavvuf yoluna yeni giren bir müridi bir takım işlerle yükümlü tutmak, hatta bazen denemek, bazen yetişmesini sağlamak, bazen da cezalandırmak için zor ve çetin işler gördürmek, ağır işler yaptırmak genellikle başvurulmuş bir terbiye yoludur. Halvetiye tarikatı başta olmak üzere bazı tarikatlarda müridleri meşakkatli riyâzetlere, zahmetli mücâhedelere, halvethâne ve çilehâne denilen dar, kapalı ve karanlık hücrelerde çile çıkarmaya mecbur etme geleneği vardır. Böyle sıkı bir disipline sokularak yetiştirilen bir müridin mutlaka beden sıhhatine ve ruh metânetine sahip olması gerekir ki, ağır yükü taşıyıp, çileli hayata katlanabilsin.

VIII. Tarikat mensupları genellikle zâviye, ribat, hankah, dergâh ve tekke gibi özel olarak inşa edilen mekânlarda zikrullahı toplu olarak icra ederler. Teşkilatlı dergâhlarda ve hankahlarda mes-cid, misafirhâne, semâhâne, tevhidhâne, hücreler, aşhâne/matbah, kütüphâne gibi seyyah/gezgin dervişlerin ve yolcuların ihtiyaçlarını karşılayan birimler bulunur. Tarikat şeyhinin kabri üzerine inşa edilen türbe belli zamanlarda ziyaret edilir. Urs, mevlid, hafle/ihfâl gibi isimler verilen anma törenleri düzenlenir. Şeyhin türbesini de içeren büyük tekkelere "Astâne" ve "Dergâh" denir. Tarikat şeyhleri vefat ettiklerinde genellikle dergâhın civarında bulunan ve "Hazire" denilen yerde toprağa verilirler. Buralar önemli ziyaret mekânlarıdır.

IX. Dergâhda ve tekkede icrâ edilen âyinlerde ney, kudüm, def gibi mûsikî enstrümanlarını kullanmak, semâ/raks ve deverân etmek tarikatların çoğunda mevcut olan bir husustur. Semâ, yani sesi güzel olanların zühde ve ilâhiyâta dâir yazılan hikemî ve ahlâkî şiirleri, münâcât ve na'atları terennüm etmeleri ve coşmaları geleneği ilk sûfîlerin bir kısmında da vardı. Fakat son dönem mutasavvıflarda olduğu gibi düzenli, devamlı ve tarikatın önemli bir parçası niteliğinde değildi.

X. Sûfîlerden her birinin bir işi, bir mesleği vardır. Geçimini bu yoldan temin eder, vakıf malından faydalanmayı düşünmezler, zorunlu olmadıkça kimse-den bir şey istemezler. Tekke ve dergâhlara yapılan bağışlar ve vakıflar meşâyihin ve dervişânın geçim kaynağı olarak kullanılmaz.

Memluklular döneminde başlayan ve sonraki dönemlerde de süren tekke şeyhlerinin devletçe bu makama atanmaları âdeti ortaya çıktı, şeyhler devletin memurları haline geldiler. Bu dönemde tasavvufun ruhu, manevîliği, samimiyeti, derûniliği ve sırrîliği azalırken şekilcilik, merasimcilik, âdâb, erkân ve usûle abartılı olarak önem verme gibi hususlar ağırlık kazanmaya başladı. Şekilcilikten ve merasimcilikten en uzak kalması gereken tasavvuf bu gibi zâhirî ve şeklî hususlara boğuldu.

Bahsedilen haller genel olan hususlar olup bu arada tasavvufu ilk dönemdeki sadeliği, heyecanı, samimiyeti ve derinliği ile devam ettiren şeyhler ve tarikat kolları her zaman mevcut olmuştur. Özellikle Melâmet ehli her dönemde gösterişten, şekilcilikten ve ayrıcalıklı bir konumda bulunmaktan titizlikle kaçınmış, kimsenin bilmediği ve tanımadığı hak-erenler (ahfiyâ) olarak yaşamayı tercih etmişlerdir. Fütüvvet ehli ve ahiler ise bir iş ve meslek sahibi olmayı, el emeği ve alın teri ile geçinmeyi bu yolun temel ilkesi olarak kabul etmiş ve uygulamışlardır.

Kazasker Mustafa İzzet Efendi

(1801-1876)

Harun Korkmaz

Tosya'da Destanağazâde Mustafa Ağa'nın oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Babasını daha küçük bir yaşta iken kaybetmişti. Annesi de oğlunun tahsilini düşünerek onu pâyitahta, yani İstanbul'a göndermiştir.

Burada Fâtih Başkurşunlu Medresesi'nde tedrişe başladı. Aynı zamanda musikî ile iştigal etti. Kömürcüzâde Hâfız'dan¹ dinî ve lâ-dinî eserler meş-ketti.

13 yaşındayken bir cuma namazı esnâsında okudu-ğu naat² ile pâdişâhın (II. Mahmud) dikkatini çekti ve Enderûn'a alınması fermân buyruldu.

Üç sene Silâhdâr Gâzi Ahmed Paşazâde Ali Paşa'nın dâiresinde terbiye edildi ve bilgisini arttırması sağ-landı. Burada yazı öğrenmeye başladı.

Her bakımdan kâbiliyetli bu delikanlı sonra da Ga-lata Sarayı'na nakledildi ve burada da üç sene öğre-nim gördükten sonra Enderûn'a alındı. Uzun zaman ney üfledi ve hânendelik yaptı.

Hamîdiye Evkâfı Kaymakamı Çömez Mustafa Vâsîf Efendi'den sülûs ve nesih, Yesârizâde Mustafa İzzet Efendi'den ta'lik meşk ederek icâzet aldı.

Mûsikîde hüner sâhibi ve meclislerin aranan hânendesi idi. Fakat asker olup o vâdide ilerlemek istediği için bu hâlden pek hoşnut olduğu söylene-mezdi. Nihâyetinde pâdişâhtan hacca gitmek için izin istedi. Bu müsaadeyi alınca pâdişâhın yakını-larından Nakşibendî Şeyhi Kayserili Şeyh Ali Efendi ile beraber Hicaz'a gitti. Burada Nakşibendîliğe girdi-ği vâkîdir.³

Hicaz'da 7 ay kadar durduktan sonra İstanbul'a döndü. Fakat kendini sırlayarak bir Özbek dervişi kılığında gezmeye başladı. Bir terâvih namazında pâdişâh tarafından sesi tanındı ve hiddetlenmesine sebep verdi. Çünkü pâdişâh kendisinin bizzât himâyesinde bulunan İzzet Efendi'nin bu hareketinden rahatsız oldu. Ona sürgün cezası vermesine rağmen etrafındakilerin ricâsı ile bu cezâsını kaldırdı ve tekrar saraydaki saz-sohbet meclislerine devamı emredildi.

Sultan II. Mahmud ölünceye kadar Kazasker Mustafa İzzet Efendi saraya devam etti. Burada devrin ileri gelen mûsikîşinaslarıyla bir arada meşkler yapılır, devletin üst düzey sanat ve marifet erbâbı bu meclislerde toplanırdı.

Sultan Abdülmecîd tahta çıktığı zaman, Mustafa İzzet Efendi pâdişâhtan Eyüb Sultân Camii hatipliğini istedi. Bu vazîfe kendisine Lâ'li Camii Evkaf Kaymakamlığı ile beraber verildi ve bir Cuma namazı esnâsında verdiği hutbe pâdişâhın iltifâtına mazhar olduğu için "İkinci İmamlığa" terfi etti. (1845)

Muhtelif senelerde Selânik, Mekke, İstanbul Kadılığı ve 1849'da Anadolu Kazaskerliği verildi. O sene baş imam oldu. Akabinde de Rumeli Kazaskerliği pâyesi tevcih edildi.

Bir sene sonra da şehzâdelerin yazı hocası oldu. Nihâyet Reisü'l-Ulemâ, Nakîbü'l-Eşrâf ve Meclis-i Vükelâ azası olmak derecelerine kadar yükseldi.

1876'da irtihâl-i dârı bekâ eyleyen Kazasker Mustafa İzzet Efendi Tophâne'deki Âsitâne-i Kâdiriyye (Kâdirihâne) hazîresine defnedildi. Yazı kalitesi bakımından bir şâheser olan mezar taşını ise talebesi Muhsinzâde Abdullah yazmıştır ve 'min telâmizihî / öğrencilerinden' diye imzalamıştır.⁴

Kazasker Mustafa İzzet Efendi birçok yönüyle çok büyük bir şahsiyet olmasına karşın, hattatlığı mukâyese kabul etmeyecekler arasındadır. İslâm tarihinin en büyük hattatlarından biri olan İzzet Efendi, Ayasofya'daki kubbe kitâbeleriyle tarihe damgasını vurmuştur.

Eteklerine bile erişilemeyen bir zirve mâhiyeti gösteren birçok yazı ve kitâbe kaleme almış, birçok eseri de günümüze ulaşmıştır.

Kazasker Mustafa İzzet Efendi bilindiği kadarıyla on bir Kur'ân-ı Kerîm, bir o kadar Delâil, otuzdan fazla En'am, iki yüzden fazla Hilye-i Şerîf, pek çok kıt'a ve murakka yazmıştır.

Eserleri Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi ve Türk-İslâm Sanatları Müzesi başta olmak üzere birçok müzede teşhîr edilmektedir. Birçok özel koleksiyonda da eserleri mevcuttur.

Kazasker'in hiç şüphesiz en mühim asârı talebeleridir. Yetiştirdiği hattatlar devirlerinin devleri olmuşlardır. Muhsinzâde Abdullah Efendi, Derviş Vahdetî, Abdullah Zühtü, Burdurlu Hâfız Osman, Mehmet Hilmi, İlmî Efendi ve Şefik Beyler bunların en başlıcalarıdır.

Özellikle Şefik Bey çok büyük bir hattattır.

Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin musikîşinaslığı ile alâkalı yukarıda birçok değinide bulunduk. Fakat şunu da söylemeden geçmemek lâzım ki İzzet Efendi aynı zamanda önemli bir bestekârdır. Elimizde bulunan eserleri bunu ispatlar mâhiyettedir.

Hüzzam makâmında bestelediği durak, Evc, Segâh ve Bestenigâr makâmındaki şarkıları ve Hüzzam yürük semâisi⁵ bunlardan sadece birkaçıdır.

1. Mühim bir bestekâr ve devrinin ileri gelen mûsikîşinaslarındandır. 'Aldım Hayâl-i Perçemin' güfteli Hüzzam Bestesi meşhûrdur.
2. Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) için okunan manzûm bestelenmiş fakat serbest formda İcrâ edilen mûsikî eseri.
3. Böyle bir şey vukû bulmuş ise de kabrinin Kâdirihâne Hazîresi'nde olması ve kabir taşı üzerindeki mâlûmatlar onun Kâdirî olduğunu göstermektedir. Fakat aynı zamanda Nakşibendiye tarikatine intisâbı da mezar taşından anlaşılıyor.
4. Hüve'l-Hayyü'l-Kadîm
Nakîbü'l-eşrâf ve Reisü'l-ulemâ ve'l-hattâtîn
Cenâb-ı Pîr İsmâil-i Rûmî kaddesallâhu sirruhu evlâdından
Ve Muhammed Cân Hazretleri hulefâsından İmâm-ı Evvel-i Cenâb-ı Tâc-dârî ve dört def'a Rumeli
Sadâreti ve Meclis-i Vâlâ azâlığı menâsıbı
Ve Meclis-i Hâss-ı Vükelâ'ya me'mûr iken âzim-i Tekye-gâh-ı bekâ olan ser-efrâz-ı erbâb-ı fezâ'il
Ve kemâlâtından ve Tarîk-i Nakşibendiyye küberâsından
Câmî'ü'r-riyâsât Es-seyyid El-hâcc Mustafa
İzzet Efendi kuddise sirruhu hazretlerinin kabri-i münevverleridir
5. 'Kaddin görüp âdem nice dâmânına düşmez'

gönülden
gönüle
mesailar

Halil İbrâhim DURGUTLUOĞLU

Ey güzel kardeşim;

Beden değil kalbinden ibâretsin, âhirette bedeninin, malın değil kalbin, amelin ve niyetin sana fayda verecek, unutmayasın.

Nereden gelip nereye gittiğini günde hiç olmazsa on dakika sessizce düşün.

*

Ümitsiz olma, hata bile yapsan seni seven bir Rabbin var, nereye kaçacaksın? O bağışlar, sen de bir daha yapmazsın.

*

Her ağacın yanından geçerken ve her oturduğun taşın yanında Allah'ı zikret, O'nunla halleş. Birsın, teksin, eşin benzerin yoktur, de ki o taş, ağaç, sana şahit olsun, onların da canlı olduğunu unutma.

*

İnsanların gönlüne neşe sok, girdiğin ortamı ferahlandır, senden önce kasvetli olan yer sen girip çıktıktan sonra huzura gark olsun.

*

Yediğin yemeği, içtiğin suyu, meyveyi yerken tefekkür et. Muazzam kudret ve sanata nazar et, Rabbin tesbih ve tekbir eyle.

*

Elinden, dilinden faydadan başka şey çıkarma, zararı aklından bile geçirme, hayırla dolup taş.

*

Temiz ol, çevreni temiz tut, yerlere atılmış çöp, çalı, cam, taş görürsen kenara koy ki herhangi bir canlı zarar görmesin.

*

Anne-babanı arayıp sor, küçükte olsa hediyeler al, gönüllerini yap.

*

Uyabildiğin bütün sünnetlere uy. Yemeğe tuzla başla, sağ elinle ye, sağdan giyin, soldan elbiseni çıkar, çocuklarla şakalaş, eşine 'merhaba' de ve güler yüz göster, misvak kullan, güzel koku sürün, saç sakalını tara, bal şerbeti iç, kabak yemeği ye, suyu üç yudumda ve dinlenerek iç, yetimin saçlarını okşa, yeşillik bir yerde namaz kıl, ezan duası oku ve bunlara benzer sünnetleri işle. Hz. Peygambere (s.a.s) yaklaşırsın.

*

Akrabalarını yokla, hal hatır sor, seni aramayanı ara, sevmeyeni sev, küsene sarıl, gelmeyene git. Bu, Peygamberimizin (s.a.s) yoludur, kılıcında bile bu yazılıydı.

*

Bir işe başlarken BİSMİLLAH

Bir şeyi beğenince MÂŞAALLAH

Bir şeye hayret edince SÜBHÂNALLAH

Bir şeye sevinince ALLÂHU EKBER

Bir nimetle karşılaşıncı ELHAMDÜLİLLAH

Bir zorluğa düşünce NASRUM MİNALLAH

Bizi aşan şeylerde LÂ HAVLE VELÂ KUVVETE İLLÂ BİLLÂH

Kulluğumuzu ifade için LÂ İLÂHE İLLALLÂH

Rızkımızı vereni ifade için ERRIZKU ALALLAH

Bir şeyden korkunca NEÜZÜBİLLAH. de.

*

Kimseyi kıskanma. "Ona bunu Allah verdi. Ne güzel, bana da versin!" deyip yürü, böyle yaparsan cennet, yapmazsan cehennem hayatı yaşarsın.

*

Üzüntülü bir haber işittiğinde istircâ eyle. "İnnâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn / Biz Allah'tan geldik, yine O'na döndürüleceğiz." de.

*

Âlemde karmaşık gördüğün her şeyde bir hikmet var, şaşırma. "Niye böyle oluyor?" deme. Hakk'ın bildiğini sen asla bilemezsin.

*

Hiçbir şey için şikayetlenme. Ya günahına kefarettir, ya derecenı yükseltir. Ya daha büyük belaya kalkan dır, bilemezsin, sabreyle.

*

İnsanların kınamasından korkup da doğru işi yapmaktan vazgeçme. Çünkü sana fayda insanlardan gelmez, zararı da Allah'tan (c.c) başka kimse gide-remez.

*

Hep iyilik yapmayı düşün, yapabildiğin yaparsın, yapamadığın bile yapmış gibi yazılır. Hem kötülük düşünmekten de uzak olursun.

*

Kur'ân okumayı ihmal etme. En azından bir kaç ayet hergün oku.

*

Her gün bir Hadis-i Şerif öğren ve uygula.

*

Gezdiğin, bulunduğun yerleri temiz tut.

*

“Sana nasıl davranılmasını istiyorsan başkasına öyle davran.” hadisini hiç ama hiç unutma.

*

Sana yapılan nasihatleri kabul et, nefesine yan çıkma.

*

İkram sahibi ol, ye, yedir. “Veren el, alan elden üstündür.”

*

Bin dost az, bir düşman çoktur, sakın düşman edinme.

*

Allah aşkı tohum gibidir. Zikirle, şükürle, nimetlerine ve yarattıklarına bakıp büyüklüğünü düşünmekle büyür, her geçen gün büyür, ağaç olur meyve verir.

*

İnsanlar bugün överler yarın kötülerler, övgüye aldanma. Kötülenmeye üzülme, sen doğru ol yeter.

*

Ekmeğe saygı göster, ayakaltına düşürme. Yerde görsen al kenara koy, aziz olursun.

*

Hata ediyor diye dostunu incitme, ama hatasına da razı olma, güzellikle nasihat et.

*

Akıllı kişi her sözü kendi üstüne alır, başka şehirde bir söz duysan kendini yokla.

*

Ailesine iyi davranan herkesle iyidir, geçim ehli ol, üç günlük dünya değil mi?

*

Sokaklarda yemek yeme, mecbur isen otur bir yere de öyle ye. Meyve kabuklarını sokağa dökme, kırlarda bile olsan cam kırma.

*

Güler yüz tatlı dil seni sevdirir. Asık yüzlü olma, için ağlasa bile dışın gülsün.

*

Çevrendeki garipleri imkânın dâhilinde kolla, muhtaçları gözet. Yarın onların hesabını da senden sorarlar.

*

Hayrını çoğalt, hayrı tavsiye et, güzel bir çıkır aç. Fenalıklardan sakın ve sakındır.

*

Helalinden temiz olarak ye, giy, cazip gelse de haramdan bir kuruş yeme. Helal kuru ekmek, haram kavurmadan daha hoştur.

*

Kimsenin hakkını yeme, kimseye küsme, arkasından konuşma, sûi zan etme. Yarın kıyamette o kimseler yüzünden azaba uğramak hoşuna gider mi?

*

Sevmemek için bin sebep arayacağına sevmek için bir sebep bul, hayatı kendine zindan etme.

*

Seher vakitlerinde kalk gökyüzüne bak, Hakk'ı tesbih et.

*

Kendini Allah'a (c.c) , Peygamber (s.a.s) Efendimize sevdirmeye çalış.

*

Malınla, güzelliğinle, suretinle çok ilgilenme. Kibir lenme, gün olur gider, ortada kalırsın. Ahlâkınla uğraş, onu güzelleştir, sana faydası olacak olan odur.

*

Dünyada ebedi kalmazsın, evinde sonsuz oturamazsın, o çok sevdiğin yemeği ebedi yemez, elbiseni sonsuz giymeysin ve ana-baba-kardeş-çocuk-arkadaşlarınla ilelebet bir arada olmazsın, sakın unutma.

*

Dün senin gibi nice insanlar öldü, belki bugün, şu anda kaç kişi ölüyor. Senin gitme zamanın ne zaman belli değil, uyanık ol. Hazır olursan korkmazsın.

*

Allah için yaşa ki âhirette huzûruna gitmekten sevinç duyasın.

*

Çok yüksek sesle konuşma, kendinden bahsetme ve kendinden bahsedilmesini arzulama.

*

Bu yazılanlar sende huy olana kadar tekrar tekrar oku. İnşâallah fayda bulanlardan olursun.

Sohbet, Abdülkâdir GEYLÂNÎ (k.s)

Peygamber (s.a.s) Efendimiz şöyle buyurur: *"İslâm dinini kabul etmiş biri, herhangi bir şahsa zenginliği için saygı gösterirse dininin üçte ikisi gider."*

Ey ikiyüzlüler! Bu yüce kelâmı işitiniz. Bu hadîs-i şerifte belirtilen saygı, sadece önünden kalkmak manasını taşır. Kişi ya orucunu, namazını ve haccını zengin kişiler için yaparsa ne olur? Ya akşam sabah o zenginlerin eteğini öpen dindarlara (!) ne buyrulur?

Sizin ne Peygamber'den haberiniz var, ne de O'nun kelimadan... İslâm olunuz ve günahlarınıza tevbe ediniz. Ancak imanınızı hâlis tevbe kurtarır. İkan duygunuz, o zaman büyür. Tevhid haliniz gelişir, bütün varlığı ile sizi arşa çıkarır.

Ey evlat! İman bahçene bakar, ağaçlarını büyütürsen, Hakk seni maddî varlığından alır. Artık ne kendi dış varlığına, ne de başkalarına ihtiyaç arz edersin. Ve çalışmanın, kazanmanın hakikî yollarını öğ-

renirsin, hiç birinde hakikî tesir görmezsin. Seni Hakk (c.c) doyurur, kalbini ve sırrını da nurla doldurur. Kapısı önünde oturtur, zikir, ülfet hâlleri ile zengin kılar. Yakınlığı sayesinde kimseden bir şey talep etmez olursun.

Dünyadan bol nasip alıp onunla meşgul olana bakma. Elinde maddî varlık taşıyana göz atma. Senin bakışların onun içine ağırlık verir. Her bakışında 'elimde olanı alacak' diye çekinir, ruh sıkıntısına düşer, ayrıca onu üzüntüye soktuğun için hata etmiş olursun.

Ey bilgi iddiasında olan, dünya ehlinde mal talep eden ve bilgisini paraya çeviren! Allah, seni bildiklerinle batırıyor, ilmin bereketi senden gitti. Özün çürüdü, kabuğu kaldı.

Ve sen ey Hakk'a kulluk eden... Hâlbuki kalbin kullara bağlı. Onlardan bir şeyler bekliyor, herhangi bir isteğini vermezler diye korkuyorsun. Dıştan Allah içinmiş gibi görülen kulluğun, içten halk için oluyor. Her arzun ve çaban, kulların elindekine göre. Onların elinde bulunan saman çöpü kadar kıymetsiz şeylere tenezzül ediyorsun. Onların övmesini, yüceltmesini bekliyorsun. Onların kötülemesinden ve seni bırakıp gitmesinden çekiniyorsun. Elindekini alırlar diye titriyorsun. Onlardan alacağın bir şey için, sabahlara kadar uykunu kaçırıyorsun. Ümitlerini o kadar uzatıyorsun ki, hile yapmaya mecbur kalıyorsun. Kapılarına gittiğin zaman, içinden gelmediği hâlde ince ve yumuşak konuşuyorsun. Sebebi; sana bir şeyler versinler.

Yazık sana, için bozuk olmuş. Hep gösteriş peşinde-sin. Din yoluna girişin babadan kalma gibi. Kendini İslâm'ın emirlerine veremiyorsun. Kalplerde dönüp dolaşanı bilene karşı büyüklük satana yazıklar olsun. Hain göz taşıyana yazıklar olsun. Dilinde

"Allah, en büyüktür.", kalbinde "Hayır, yaratılmışlar daha büyüktür." diyene yazıklar olsun.

Kalbinde böyle şeyler varsa dön, tevbe et. İyi işleri sadece dünya için yapma. Halka gösterişe kalkma. Yalnız Allah'ın pâk vechini dileyenlerden ol. Yaratıcının hakkını öde. Övülmek için iş yapma. Vermek almak ümidini gönlünden at.

Rızkın azalmaz ve çoğalmaz. Hakkında hükmedilen, hayır ve şer gelecekse gelir. Bunları düşünüyorsan, yazık... Hırsını azalt. Ümitlerini kıs. Ölümü göz önüne al. Bunları yaparsan ıslâh olursun. Bütün

hâlinle dinî emirleri yerine getirmeye çabala.

Ey cemaat! Yanımızda İslâm dinine uyan bir hâliniz kalmadı ki. Onu, zahirde elinizden bıraktınız. İç âleminize zaten geçemediniz. Nefsin hilesine kandınız. Allah'ın hilmine aldandınız. Her gün biraz daha dinden uzaklaştınız. Allah Teâlâ Hazretleri'nin hilmi sayesinde bu âlemde gazaba da uğramadınız. Bir gün burayı bırakır, öbür âleme göçerseniz. O gün Mevlâ her yanınızdan tutar, azaba atar.

Ölüm gelir, kabre inersin. Oramın sıkıcı darlığına uğrarsın; belânı bulursun. Oradan kolay kurtulmak yoktur. Kıyamet kopmayınca oradan çıkarılmazsın. Kıyamet oldukta sana

haber gelir; kalkar, kör pişman gidersin. İğneden ipliğe hesaba çekilirsin. Saati ve dakikası ile her yaptığın işin hesabını verirsın.

Sen, boş bir put gibisin; kuru deriden ibaretsin. Ne manan var ki? Kuvvetin de yok. Yalnız ateşe yararsın. Kulluğuna bakılsa ihlâs yok. Hâlbuki ihlâs ibadetin ruhudur. Ruhsuz olan şey Hakk'a yaramaz. Yaptığın kullukla birlikte ateşte yanacaksın. Yalnız yanmakla olsa neyse; ayrıca yapılan sitemli çıkışların verdiği sıkıntı da caba. İhlâsla yapılmayan hiç bir şeyin faydası olmaz; bunu iyice bil.

Yazık sana, için bozuk olmuş. Hep gösteriş peşindesin. Din yoluna girişin babadan kalma gibi. Kendini İslâm'ın emirlerine veremiyorsun. Kalplerde dönüp dolaşanı bilene karşı büyüklük satana yazıklar olsun. Hain göz taşıyana yazıklar olsun. Dilinde "Allah, en büyüktür.", kalbinde "Hayır, yaratılmışlar daha büyüktür." diyene yazıklar olsun.

Sen çalışan ve istediğine erensin, ama neye? Dünyada bol bol çalışıp yorulan, boş yere kendini yorduğu için de öbür âlemde ateşe atılan... Ancak tevbe seni kurtarabilir, ölüm gelmeden, tevbe et, kurtul. Tevbeni iyi yap. İhlâsa sarıl. İmanını tazele, Allah'a dön. Ölümün gelmesini bekleme, ölüm anında bütün kapılar yüzüne kapanır, tevbe etme-ye gücün yetmez olur.

Allah'ın ihsan kapısı kapanmadan önce, kalp adımlarınla Allah'a açıl. Allah'ın ihsan kapısı kapanırsa, nefsin sana yük olur. Malın ağırlık verir. Kuvvet işe yaramaz bir yük olur. Elinde bulunan hiç bir şeyin yararını göremezsin. Altınların sana put oldu. Bütün düşüncen paraların. Bunlara dalıp Hakk'ı unuttuğun için yakında fermanın verilir. Bu hâlden utanmaz mısın, yazık sana?

Dükkânını ve malını, çocukların rızkı için çalışma vesilesi yap. Çalışırken din emirlerini unutma. Sakın, malın ve dükkânın tesirini görme. Kalbini Allah'a bağla. Tevekkül sahibi ol.

Senin ve çocuklarının rızkını Allah'tan dile. Çalışmada da fazla bir tesir görme. Sen bir vesilesin. Kalbini Allah'a verirken, yakınlık bulursun, Hakk'la ülfet edersin. Kalbin zengin olur. Yavruların gözü tok olur. Her ümit kalbine verilir. Ve denir; "Şu sana, şu da çocuklarına."

Bugün şirk içindesin. Anlattığımız makama bu hâlinle eremezsin. Bütün dünyayı verseler gene de doymuyorsun. Kalbini kilitte. Yabancı her şeyin ona girmesi ümidini kes. Oraya yalnız Hakk Teâlâ'nın zikrini koy, yeter.

Yaptığın hatalar için tevbe üstüne tevbe et. Kötü işlere cesaret ettiğin ve kötü edebin için pişmanlık üstüne pişmanlık duy. Kötü işlerine ağlamayı arttır. Elinde mal varsa, biraz fakirlere dağıt. Yakında onları bırakıp gideceksin. Dünyadan göçeceğine inanan iman sahibi cimri olmaz.

İsa peygamber ve şeytan arasında geçen şöyle bir konuşma anlatırlar. Hz. İsa:

"Halktan en çok kimi seversin?" diye sorunca şeytandan şu cevabı almıştı:

"İmanlı olmakla beraber cimri olanı." Bundan sonra sevmediği kimseyi sordu:

"Cömert olan fâsık/günahkâr kişiyi sevmem." cevabını aldı. Bunun sebebini sordu. Şeytan onu da şöyle anlattı:

"İmanlı cimri, bir gün cimriliği sonunda imanını kaybedebilir; fâsık kişi ise, cömertliği yüzünden iyilere katılabilir."

Yaptığın hatalar için tevbe üstüne tevbe et. Kötü işlere cesaret ettiğin ve kötü edebin için pişmanlık üstüne pişmanlık duy. Kötü işlerine ağlamayı arttır. Elinde mal varsa, biraz fakirlere dağıt. Yakında onları bırakıp gideceksin. Dünyadan göçeceğine inanan iman sahibi cimri olmaz.

Dünya ile yalnız dünya için meşgul ol. Çalışmak, kazanmak iyidir. Çünkü Hakk'a kuluk için yardımcı olur. Ama sen, bu iyiliği unuttun. Bütün servetini günah işlemekte harcadın. Çalışmak için namazı ve diğer hayırlı işleri bıraktın. Malın zekâtını vermedin. Daima isyan bayrağı çektin. Kulluk yolunu tutmadın. Çalışman, yol kesicilik gibi bir şey. Yakında ölüm gelir. Onun gelişi iman sahibini sevindirir, küfür ehlini ürkütür, münafıkları korkutur.

Peygamber (s.a.s) Efendimiz şöyle buyurur: "İman sahibi öldüğü zaman, Mevlâ'sının iyiliklerini görür, yaptığı iyi işlerin karşılığını seyre dalar. 'Ah, dünyada biraz daha kalsaydım; hayır işlerimi artırsaydım' der."

Tevbe edip sebat eden nerede? Yaptığı hatalar yüzünden Yaratan'dan utanan nerede? Her hâlinde O'nu gözetken, ne oldu? Yalnız kaldığı zaman ve herkesin yanında olduğu zaman, harama bakmayan nerede? Kalp ve kalıp gözünü gûnahtan ayıran nerede kaldı?

Peygamber (s.a.s) Efendimiz: "Bu iki göz zina eder." buyurur. Gözün zinası harama bakmaktır. Gözlerin günde kaç defa zina ediyor, biliyor musun? Ka-

dınlara ve çocuklara kötülükle bakıyorsun. Allah Teâlâ'nın şu kelâmını işitmedin mi: *"İman sahipleri-ne söyle, gözlerini çevirsinler."* (en-Nûr, 24/30)

Ey çaresiz, sabırlı ol. Dünyanın çaresizliği çabuk geçer. Yüce Peygamberimiz (s.a.s), Hz. Âişe'ye şöyle buyurdu: *"Yâ Âişe, dünyanın acılığını, âhiretin iyiliği için iç!"*

Çalış, geçmişte verilen hükme güvenme. Orada isminin hangi defterde yazıldığını bilemezsin. Şaki veya said olduğunu göremezsin. Bu sır, ilâhî bilgi hazinesinde saklıdır; karışma, karışacak olursan din-den çıkarsın.

Çalış, yapacağın işler acı gelse de yap. Geçmişte verilen hüküm, seni ilgilendirmesin. Yapacağın işlere bak. O derin bilgiyi ne sen, ne de başkası bilir. Buna 'kader bahsi' denir. Kader ilmi-ni ne sen tam bilirsin; ne de başkaları.

Allah yoluna baş koyanlar, dünya yatağını dürdüler ve Mevlâ'nın huzurunda durdular. Hep günlerini O'nun uğru-na harcadılar. Dünyadan ancak geçim miktarı aldılar. On-lar, keyif için yemek yemez-ler. Zarurî ihtiyaçlarını alırlar. İbadetlerine iyi niyetle kuv-vet verirler. Şeytan mekrin-den, şehvî duygularını esir-gerler. Her hususta olduğu gibi, şehvet duyguların-da da Yaratan'ın emrini gözetirler. Hz. Peygamber'e uymaktan geri durmazlar. Bütün meşgaleleri, emri tutmak, sünneti yerine getirmek. Onlar gayretli ki-şilerin başında gelir, feragatleri tamdır.

Allah'ım, bizi onlardan eyle, onların bereketini biz-den uzak kılma. Âmin!

Ey evlat! Dünya sevgisi içini sardıkça, sâlih kulların hâlini göremezsin. Halktan bir şey umdukça kalp gözlerin açılmaz olur. Dünya ve âhireti kalbinden atmadıkça, manevî hâllerden sana söz düşmez. Hak yolunda cihad ehli ol. Böylelikle başkalarının gör-mesine imkân olmayan şeyi görürsün. Âdet harici kerametler senden zuhur eder.

Küçük hesapları bırak, büyükleri kendiliğinden gel-meye başlar. Her hâlinde Allah'a dayanırsan, açık ve kapalı yerlerde O'na isyan etmekten çekinirsen, tahmin edemediğin yerden rızkın gelir. Sen elinde-kini bırak, daha iyisini alırsın. Henüz olgun olmadı-ğın için istiyorsun, sonra bunu da bırakırsın.

Dünyada bırakılanları öbür âlemde alırsın. Bu yola ilk girenler, şehvet duygularını ve diğer dünyalık işlerini zorla bırakırlar. Gayret sarf eder, kalplerini esirgerler. Sonra korkmadan nasiplerini alır yerler. Çekinmek, ittikâ sahiplerinin vasfıdır. Korkmadan ölmek ise Allah yolunda varlıklarını harcamış olan-lara haktır.

Ey gösterişçi, ey içi dışına uymayan, ey şirkçi! BÜ-yüklere zahmet verme. Elden kaçırdığınızı bulmak

için onlara yanaşmayınız. On-ların hâline ermeyi aklını-za getirmeyiniz. Elinizde bu-lunan yaramaz şeyler, sizi on-larla olmaktan uzak kılar. On-lar âdetleri ve resmî hâlleri bı-raktılar. Sen onların bıraktığını kaptın. Şüphesiz onlar tarafın-dan bırakıldığı hissini duyan şeyler, kendiliğinden ayrılıp gitmiştir. Çünkü onlarda, yok-tan gayri şey kalmayacaktır.

Sen uyuduğunda onlar uya-nıktı. Sen bol dünyalık içinde iken onlar oruçlu gezdiler. Sen

emniyet içinde iken onlar korkarak ağladılar. Her şeyini saklarken onlar varlarını dağıttılar. Onlar işle-rini Hakk uğruna yaptılar, sen kullara gösteriş yap-tın. Onlar Hakk'ı aradılar, sen başkasını. Onlar işleri-ni Allah'a ısmarlarken sen tek başına yapmaya kalk-tın. Hakk'a cephe aldın. Onlar dillerine sahip oldu-lar; Hakk'ı kullara kesmediler. Sen onların yapma-dığını neden yaptın? Acılara sabırla karşı koydu-lar, tatlı oldu. Kudret bıçağı onları kesti, ama aldır-madılar. Etleri doğranırken hiç bir üzüntü duyma-dılar. Çünkü yapanı biliyorlardı. O'nun uğruna var-lığını harcayan, yaptığı ufak darlığa dayanamaz mı? Halk, o büyüklerin dilinden emindir. Onlardan hiç bir kula eziyet gelmez.

***Zavallı kişi, nefsinin peri-
şanlığına ağla! Bir çocu-
ğun ölse, kıyamet kopmuş
gibi gözyaşı akıtırsın. Kal-
bindeki inancın ölürse hiç
düşünmezsin; ne ağlar, ne
de aldırış edersin. Aklın
yok, olsaydı dinsizliğe ağ-
lardın.***

Büyük insanlar, karıncayı dahi incitmezler. Bu sözü o büyüklerden biri demiştir. Çünkü o karınca ufak hâli ile çalışmaya bakar. Büyük insan, o karıncanın halkla iyi geçim ettiğini görür. Kendi aralarında yine hoş geçim üzere olduklarını görür. Hâli böyle büyük olan küçük mahlûka eziyet edilebilir mi hiç?

Büyük insanlar her şeyle iyi geçinirler. Bu yüzden Hakk yakınlığına ererler, hoş olurlar. Öbür âleme göçünce, cennetin güzel nimetlerini görürler. Allah Teâlâ'nın kelâm sıfatının tecellisini orada seyrederek. O'nun zâtına varır, verdiği armağanı kabul ederler.

Ey zavallı! Anlattığımız büyüklerden sana bu hâlinle nasip gelmez. Tevbe ile uğraş. Günah kirlerini yıka. Rabb'ine karşı seni rüsva edecek şeyi bırak. O'nun yasak ettiği şeyleri yapma. Kötülük etme, cüretini bir yana at. Allah'tan utanılır; kullardan O'nun kadar utanılmaz. Her şeyden önce O'nun varlığı vardır. Bütün varlığın sahibi olandan utanmalısın. Varlığı sonsuz olan zâttan utanarak hatalarını bırakmalısın. O Kerimdir; zulmü sevmez. Zalimlik sıfatı başkalarına yüklenir. O'nun zenginliği sonsuzdur. Kâinatta olan her şey O'na muhtaçtır. O'nun âdeti vermek, başkalarınınkini ise almak. Bütün ihtiyaçlarını O'na arz et. Başkasından istemek iyi olmaz. O, hepsinden yücedir. Yaptığı işler delilin olsun. Çizdiği yolları aşma. O'nun takva yoluna koş. Takva üzere olursan O'na varırsın. Yapılmış şeylere gönül kaptırma. O'na varmak için delil ara. Yalnız O'nu an, âhireti de bırak. Dünya ve âhiret metaından sana meyilli olan gelir, seni kaybetmez. Hakk'ın zâtından gayri şeyleri bir yana at. O'na güven, kalbini üzüntülerden temizle.

Kalbin, Yaratan'a götürecek delili sana göstermiyor-sa akılsız bir yaratıksın. Bulunduğun karanlık âlemi bırak; akıllı olan kişileri ara. Akılları, onları Mevlâ'ya

götürmüştür. Aklın ne olduğunu onlardan öğren. Onların gösterdiği akılla nefsin tanı.

Ömrün sona eriyor, bundan haberin yok. Yazık sana... Öbür âlemde ne zamana kadar yüz çevireceksin? Dünyaya daha ne kadar sarılacaksın? Sana yalnız acınır. Yiyeceğini başkası almaz. Yerin cennet ise ne âlâ, gidersin. Cehennem ise ona da gidecek yine sensin. Gaflet seni tapuladı. Hevâya esir düştün. Bütün derdin yemek, içmek, evlenmek, uymak ve kötü arzularına kavuşmak.

Çalışman, münafık ve müşriklerinkine benziyor. Tek karnın doysun; ister helâl, ister haram olsun düşünmezsın. Sanki kalbini diriltecek bir dine sahip değilsin.

Zavallı kişi, nefsinin perişanlığına ağla! Bir çocuğun ölse, kıyamet kopmuş gibi gözyaşı akıtırısın. Kalbindeki inancın ölürse hiç düşünmezsın; ne ağlar, ne de aldırış edersin. Aklın yok, olsaydı dinsizliğe ağlardın.

Sermayen var fakat hiçbir zaman onunla iş tutmak aklına gelmedi. Kalbindeki hayâ duygusu ve başındaki akıl birer sermayedir. Sen, onları iyilik için kullanmaya hiç bir zaman kalkmadın.

Bilgi ile amel etmedin. Aklından fayda almadın. Yaşaman boş. O hâlde hikmet-i vücudun nedir? İçinde durulmayan eve benzersin. Yeri bilinmeyen hazine gibisin. Yenilmeyen iyi yemek neye yarar? Sen kendi değerini bilmezsin; fakat ben bilirim. Din aynası bende vardır. O ayna ile zahir bakılır; hüküm verilir, ilim aynası da bende var. Onunla da iç âlemin hükmü verilir.

Gaflet uykusundan uyan. Ayıklık suyu ile yüzünü yıka. Hâline bak. İslâm mısın, yoksa kâfir mi? İman sahibi misin, yoksa münafık mı? Allah'ı biliyor musun, yoksa O'na şirk mi koşuyorsun? İçinde gösteriş

***Bilgi ile amel etmedin.
Aklından fayda almadın.
Yaşaman boş. O hâlde
hikmet-i vücudun nedir?
İçinde durulmayan
eve benzersin. Yeri bilin-
meyen hazine gibisin. Ye-
nilmeyen iyi yemek neye
yarar? Sen kendi değerini
bilmezsin; fakat ben bi-
lirim. Din aynası bende
vardır. O ayna ile zahi-
re bakılır; hüküm verilir,
ilim aynası da bende var.
Onunla da iç âlemin hük-
mü verilir.***

arzusu var mı? Yoksa ihlâsa sarılmış mısın? Allah'ın emirlerine uyuyor musun, yoksa muhalefet mi ediyorsun? Mevlâ'dan razı mısın, yoksa O'na darılıyormusun? Aziz ve Celil olan, senin razı olmana ve darılmana bakmaz. İkisinin de faydası sana aittir.

Allah; Sübhân, Kerîm ve Halîm'dir. Her şeyi lütfü ve rahmeti deryasına almıştır. Eğer bize O'nun lütfü ve keremi olmasaydı helak olurduk. Bizim yapmakta olduğumuz hatalara karşı tam mukabele etseydi, topumuz birden yıkılırdık.

Ey evlat! Nifak, gösteriş ve unutkanlıkla ibadet edersen, bu ibadetinde iyilik umarsın. Hata ile işlediğin şeylere lütuf beklersin. O uygunsuz hâllerinle iyi kulların yanında kalmak dilersin. Sen nerede, onları anmak nerede? Onlar gibi marifet davasına girmek sana çok irak.

Ey sahibinden kaçan, dağınık ve perişan adam, hâlin nice olur? Şu büyük ümmetin ihlâs sahiplerinden de ayrıldın. Sana ağlanması için ağla. Musibet işlerine otur ağla. Onları gidermek için üzüntü duymazsan, yazık olur. Kötü işlerini öldür, sonra taziyeyle otur. Başkaları da sana taziyeyle gelir. Senin gözlerinde perde var; bundan haberin var mı? Bazı büyükler şöyle buyurmuşlar: "Hak nurundan perdelenmiş oldukları hâlde hâlini bilmeyenlere yazıklar olsun."

Kalbin nerede? Aklın kime takıldı? Kime hâlini şekva ediyorsun? Kimden yardım istiyorsun? Kiminle bu kadar uyuyacaksın? Herhangi bir darlığa düştüğün zaman, kime dayanacaksın? Bu hâlinle hep yalnız kalacaksın. O büyükler, gafletin için, sana yardımcı olmayacaklar. Ne dilersen söyle. Her sözünü bilirim. Onların yalanını, doğrusunu çıkarırım.

Sizden doğru olanın, hizmetçisi ve kölesi olurum. O

isterse, beni alır, çarşıda köle gibi satabilir. Beni kendine mal etmek isterse, çalışır kıymetini öderim. O doğru insan üzerimden elbisemi alsa, sesimi çıkarmam. Dilendirmek isterse yaparım. Tecrübesi kolay, arzu ediyorsa hemen yapsın. Seni neylerim; doğruluğun yok. Sözünü tutman kabil değildir.

Tevhid ve imana yanaştığın yok. Oluk kapatan ot kadar kıymetsizsin. Ayrık otuna benzersin. Kuru muşsun, yalnız yanmaya yararsın.

***Ey ameli bırakanlar!
Hâlinize belîğ şairin süs-
lü sözü ne fayda verebilir?
Onun derin manasına nü-
fuz etmedikten sonra neye
yarar? Kalbini temizler-
sen, bütün duyguların pâk
olur. Kalp bütün duyguların şahıdır. Padişah iyi
olursa, iyilik bütün halka geçer, ilim kabuk, amel
onun özüdür. Kabuk özün
saklanması için durur, iç
de yağı alınması için saklan-
tır, iç olmazsa kabuk
neye yarar? Özün yağı ol-
mayınca onu saklamak
neden gerekli olsun ki?***

Ey cemaat! Dünya biter, ömür tükenir. Âhiret yakında gelir; ona karşı düşünceniz nedir? Ne gibi hazırlık yapmak tasınız? Onu düşünmediğinizi görüyorum; bütün gayretiniz dünyada. Siz Allah'ın nime-tine düşmansınız. O'ndan işi-nize gelmeyen bir iş gelirse, her tarafa yayarsınız. İyiliği gelecek olsa saklar kimseye göstermezsiniz. Allah'ın nimetini saklar kimseye vermez, şükür-nü de edâ etmezseniz yakında elinizden alır. Peygamber (s.a.s) Efendimiz şöyle buyurur: "Allah, kullarına verdiği ni-meti açıktan görmek diler."

Allah yolcuları bir gaye beslerler, kalplerine bir şey saklarlar, birçok şey değil. Onlar, ibadetlerini görsünler, iştisınler şüphesinden beri kırlarlar. Siz nifakın kulu ve desinlerin kölesisiniz. Onlar, yaptığı bütün kullu-ğu Rab'lerine verdiler. Kullara

kulluk etmektesiniz, övülmek için iyilik yapmaktasınız. Tam kulluk yapacak kimse, içinizden çıkamaz. Ancak kul, Allah'ın dilediğini yapandır.

İnsanlara bakıyorum; sanki bana şöyle bir şeyler deniliyor: "Şuna bak: Dünyaya ibadet ediyor; dünyada kalmak istiyor. Kıyamet kopmasından ödü kopuyor. Şuna bak: Kullara kulluk ediyor, onlardan yardım diliyor. Bir de dön şuna bak: Ateşe tapıyor, cehen-nemden korkuyor. Şu da cennet için kulluk peşinde.

O, ateşe taparken Yaratan'ı düşünmüyor. Bu da cenneti isterken sahibini aklına getirmiyor."

Halk nedir ki? Cehennem'in ne önemi var? Hakk'ın gayri neye yarar? Allah Teâlâ şöyle buyurur: *"Onlar, yalnız Hakk'a kulluk ve O'nun uğrunda pâk, temiz ve ihlâsla ibadet yoluna girmeye emrolunmuşlardır."* (el-Beyyine, 98/5)

İrfan sahibi bilgin kişiler, yalnız Hakk'a kulluk ederler. Başkasını bilmezler. Yaratan'ın hakkını verirler. Hakk'a yaptıkları kulluk, O'nu sevdikleri ve emrine uydukları içindir. Başka manaya gelmez. İbadet eder, O'ndan yardım isterler.

Siz suretten ibaretsiniz. Yalnız dış görünüşte varlık sahibisiniz, iç âleminiz boş. Ama o büyüklerin iç zenginliği vardır. Siz binanın dışı olabilirsiniz, onlar içi. İç yönü onlar istilâ etmişlerdir. Siz sadece bağırıp şamata edersiniz, onlar iç âlemlerine çekilir, dururlar. O yolcular, peygamberlerin sağında ve solunda yürürler. Peygamberlerin çevresini onlar sarmıştır. Peygamberlerin tattığı taamı onlar da tadar. İçtiği şarabı onlar da içer. Peygamberlerden öğrendikleri bilgi ile amel ederler; bu yüzden onlara vâris olurlar. Peygamber (s.a.s) Efendimiz bu manaya işaret olarak şöyle buyurur: *"Âlimler, peygamberlerin vârisleridir."*

Bu veraset peygamberlerin yoluna giden ve ilmi ile âmil olan her iman sahibine nasib olur. Bu nasip sayesinde peygamberlerin vârisleri olabilirler. Bu hâle ermek yalnız dış ilimle olmaz. Ona bir iç eklemek lazımdır. Senetsiz dava ispat edilemez. Amelsiz ilmin yararı olmaz.

Peygamber (s.a.s) Efendimiz şöyle buyurur: *"İlim amelî çağırır; icabet ederse pekâlâ; aksi halde gider. Geriye yalnız ders zahmeti kalır."* Yalnız kabuğu kalır, içi bozulur.

Ey amelî bırakanlar! Hâlinize belîğ şairin süslü sözü ne fayda verebilir? Onun derin manasına nüfuz etmedikten sonra neye yarar? Kalbini temizlersen, bütün duyguların pâk olur. Kalp bütün duyguların şahıdır. Padişah iyi olursa, iyilik bütün halka geçer, ilim kabuk, amel onun özüdür. Kabuk özün saklanması için durur, iç de yağı alınması için saklanır, iç olmazsa kabuk neye yarar? Özün yağı olmayınca onu saklamak neden gerekli olsun ki?

İlim gitmiş sayılır. Amel olmadıktan sonra ilim de yok sayılır. Bir şeyin varlığı ondan faydalanmaya bağlıdır. Faydası olmayan var, yok gibidir.

Ey bilgin kişi! Bildiklerini iyiye kullan. Dünya ve âhirette hayır bekliyorsan, bilginin gereğini yapmaya bak. Bildiklerini insanlara belletmekten sakınma.

Ey zengin, dünya ve âhirette iyilik bekliyorsan, malından fakirlere dağıt. Peygamber (s.a.s) Efendimiz şöyle buyurur: *"Hakk katında insanlar bir aileden ibarettir; içlerinde hangisi fazla iyilik yapıyorsa o daha sevgilidir."* İnsanların ihtiyacını insanlarla gören ve bu hususta hüküm veren Allah Sübhân'dır.

Ey zengin! Benden kaçma, senden bir şey alıyorsam senin içindir. Ondan gelecek büyük hayır sanadır. Bana senin malından bir şey gelmez. Allah beni varlığı ile zengin kıldı ve sizin derdinizi görmek için gönderdi.

İbrahim Ethem, fakirlik hâli için nefsinde sabırsızlık sezer ve şöyle derdi: *"Yâ Rabbi, bize bol dünyalık ver; ama kalbimizi koru. Bizi öte atıp dünyalığa rağbetimizi arttırma, onu ararken yıkılırız."*

Allah'ım, verdiğin hüküm ve kader işlerinde bize lütfünü bol eyle!

Kalbin nerede? Aklın kime takıldı? Kime hâlini şekva ediyorsun? Kimden yardım istiyorsun? Kiminle bu kadar uyuyacaksın? Herhangi bir darlığa düştüğün zaman, kime dayanacaksın? Bu hâlinle hep yalnız kalacaksın. O büyükler, gafletin için, sana yardımcı olmayacaklar. Ne dilerse söyle. Her sözünü bilirim. Onların yalanını, doğrusunu çıkarırım.

Sözler

"Cömert kimse; Allah'a yakın, cennete yakın, insanlara yakın, (fakat) cehennemden uzaktır. Cimri kimse; Allah'tan uzak, cennetten uzak, insanlardan uzak, (fakat) cehenneme yakındır. Cömert olan cahil kimse Yüce Allah'a, cimri âlimden daha çok sevimlidir." **(Tirmizî, Birr/40)**

"Herkesin eklem yeri kadar sadaka vermesi gerekir. Sübhanallah, Elhamdülillah, La ilahe illallah veya Allahü ekber demek birer sadakadır. İyiliği tavsiye etmek, kötülüğe mani olmaya çalışmak birer sadakadır. İki rekât kuşluk namazı kılmak ise bütün bunları karşılar." **(Müslim)**

"Tasavvuf yolu zâhirî ve bâtinî hükümlere riayet etmeyi ve her şeyden fânî olmayı gerektirir." **Pir Abdülkâdir GEYLÂNÎ (k.s)**

DUA: "Ey Rabbimiz! Tembellikten, fakirlikten, zilletten, miskinlikten, borçtan, ihtiyarlayıp elden-ayaktan düşmekten, günahtan, zenginliğin şerrinden, hayatın ve ölümün fitnesinden, kabir azabından, ateşin fitnesinden, sana sığınırız."

"Can konağını aramadaysan, cansın; bir lokma ekmek arıyorsan ekmeksin. Şu nükteyi biliyorsan, işi biliyorsun demektir; NEYİ ARIYORSAN OSUN SEN!" **Hz. Mevlana (k.s)**

"Hak âşıkları, erenler gittiler, aşk şehri boş kaldı diye düşünme, dünya Şems-i Tebrîzîlerle doludur amma, Mevlana gibi bir kişi nerede ki hakikati görsün." **Şeyh Kemal Hoca Efendi (k.s)**

Boynu ve başı dik olanların tevazu göstermesi güzeldir,

Dilenci tevazu gösterse ne olur, bu zaten onun huyudur. **Farsça beyit**

Dün gece Rabbimin huzurunda ağladım, sızladım.

Ya Rabbi! Müslümanlar niçin böyle hor ve hakir oldular dedim.

Rabbimden şu sözlerin içimde yankılandığını hissettim.

Onların gönülleri var, ama sevgileri yok! **Muhammed İKBÂL**

"Bütün dünyayı verseler ve buna karşılık bir karıncanın ağzındaki taneyi almamı isteseler, bu zulmü yapmam." **İmam Ali (k.v)**

Kıssadan Hisseler

Derleyen: Oktay YETİŞKİN

Sen Bir Kızını Vermezsin De...

Kûfe'de bir adam üçüncü Halife Hz. Osman için "Yahudi imiş" diye tutturmuştu. Herkes bunun asılsız olduğunu, imkânsız olduğunu söylüyor ama adam bir türlü ikna olmuyordu. Bu konu İmam-ı Azam'a da duyuruldu.

"Adamı bu saçma inancından kimse caydıramadı, sununla bir de siz görüşseniz!" dendi. "Hay hay" dedi İmam-ı Azam, bir akşam bu kıza dünürlüğe diye adamın evine gitti. Dereden tepeden konuştuktan sonra sözü esasa getirdi:

"Biz Allah'ın emri, Peygamberin kavliyle kızına dünür geldik."

"Kime istiyorsunuz kızımı, öğrenebilir miyim?"

"Kızını istediğimiz kimse son derece ahlâklı, dürüst çok zengin ve alabildiğine cömert, Kur'an'ı ezbere biliyor ve sürekli okuyor..." (Hz. Osman'ın nitelikleri)

Adam sözünü kesti:

"Yeter, bunlardan bir tanesi bile kızımı vermek için yeterli meziyettir."

"Ama bu damat adayının bir kusuru var, kendisi Yahudi."

Adam parladı:

"Nasıl olur da benim kızımı bir Yahudi'ye istersiniz?"

İmam-ı Azam için artık taşı gedğine koymanın zamanı gelmişti:

"Sen bir kızını Yahudi'ye vermezsin de Hz. Peygamber iki kızını birden bir Yahudi'ye nasıl verir?" deyince adamın artık bir inat ve itiraza mecali kalmadı, bilinen gerçeği kabul etti.

(Hz. Osman, Peygamberimizin damadıydı. Önce bir kızıyla evlenmiş, o vefat edince diğer bir kızıyla evlenmişti. Bunun için Hz. Osman'a "Zinnûreyn / İki Nur Sahibi" denmiştir.)

Çarşı Pazar Ağalığı

Behlül'l-Dânâ, bir gün Harun Reşid'den bir vazife istedi. Harun Reşid de ona çarşı-pazar ağalığını (denetimini) verdi.

Behlül hemen işe koyuldu. İlk olarak bir fırına gitti. Birkaç ekmek tarttı, hepsi normal ağırlığından noksan geldi. Dönüp fırıncıya sordu:

"Hayatından memnun musun, geçinebiliyor musun, çoluk-çocuğunla ağzının tadı var mı?"

Adam her soruya olumsuz cevap verdi. Memnun olduğu bir şey yoktu.

Behlül bir şey demeden ayrıldı ve bir başka fırına geçti. Orada da birkaç ekmek tarttı ve gördü ki bütün ekmekler normal ağırlığından fazla geliyor, ek-sik gelmiyor. Aynı soruları bu fırının sahibine de sordu ve her soruya olumlu cevap aldı.

Bundan sonra başka bir yere uğramadan doğru Harun Reşid'in huzuruna çıktı ve yeni bir vazife istedi. Harun Reşid:

"Behlül, daha demin vazife verdik sana ne çabuk bıktın?" dedi.

Behlül açıkladı:

"Efendimiz, çarşı-pazarın ağası varmış. Benden önce ekmekleri tartmış, vicdanları tartmış, buna göre herkes hesabını ödemiş, bana ihtiyaç kalmamış."

Zikrullâh'ın

Bereket Ve Üstünlüğü

İslâmiyet; ruh ve cesedi koruyan, dünya ve âhirete ait bir dindir. Onda ifrat da yoktur tefrit de. Dinimiz, beden hastalıklardan korunmasını teşvik etmiş, bunun için de gerekli tedbirleri almayı, zamanında doktora başvurmayı, hülâsa gereken sebeplere yapışmayı emretmiştir.

Buhârî ve Müslim'deki hadîs-i şerîflerde:

"Muhakkak ki senin cesedinin de senin üzerinde hakkı vardır." (Buhârî, Edeb/86, Savm/51, Teheccüd/15; Tirmizî, Zühd/64; Ebû Dâvûd, Salât/317) buyurarak bedeni koruyup muhafaza etmeyi,

"Yapabileceğiniz amellere devam ediniz." (Müslim, 811) emrini vererek de gereğine göre hareket etmeyi emretmiştir.

Yine İslâm dini, beden hastalıklardan uzak tutulmasını emrettiği gibi ruha da büyük bir ihtimam göstermiş, maddî kirliliklerden onu uzaklaştırmayı emir ve teşvik etmiştir. Bu bağlamda hayvanî duygu ve düşüncelerden sakınılmasını isteyen dinimiz insana ruhî bir gıda hazırlamıştır ki, kişi o gıda ile kendi varlığını devam ettirip âhirette mutluluğa erer. Nasıl ki bedenden gıda kesildiği zaman insan sararır solar, kuvvet ve kudretten düşerek mahvolursa, ruhun da manevî gıdası kesildiği takdirde gücünü, kuvvetini, parlaklık ve olgunluğunu, nihayetinde de kemâlini kaybeder. İşte o zaman ruh, manevî olarak ölüme gider. Sahibi de hayvanlar derecesine, belki de daha aşağılara kadar düşer. Cenâb-ı Allah (c.c) insanın bu durumuna şu şekilde işaret buyurmuştur:

"Onlar tıpkı hayvanlar gibidirler. Belki de daha aşağıdırlar. İşte onlar gafillerin ta kendileridir." (el-A'râf, 197)

"Onlar diri olmayan ölülerdir. Ne zaman diriltilecek olduklarını hissetmiyorlar." (en-Nahl, 21)

İşte bu ruhî gıda da Cenâb-ı Allah'ı zikretmektir. O zikir ile kalpler cıalanır, kuvvet bulur ve parlar. Bundan dolayı zikir istilâhî olarak; kalbin huzur içinde Cenâb-ı Allah ile devamlı meşgul olup, onu unutturan her şeyden uzak kalmasıdır.

Zikir, lisan ile kalp ile veya her ikisi ile beraber olur. Ya cehrî veya sırî olur. Zâkirin sadece kendisinin duyacağı şekilde zikretmesi haline "sırren yapılan zikir" denir. Zikir ferdi olabildiği gibi bir toplulukla (cemaat-

le) da olur. Kişinin yalnız başına evinin bir köşesinde Cenâb-ı Allah'ı zikretmesi ihlâsa daha yakındır. Böyle bir kişi hiçbir gölgenin olmadığı kıyamet gününde Cenâb-ı Allah'ın himayesinde olacaktır.

"... ve hâlî/tek başına bir köşede zikredip de gözleri yaşaran kimse..." (Buhârî, Ezan/36, Zekât/16, Rikâk/24, Hudûd/19; Müslim/91, Muvatta/14; Tirmizî, Zühd/53; Nesâî, Kudât/2)

Cemaatle birlikte yapılan toplu zikirler neşeyi artırır, tembellikten uzaklaştırıp uykuyu kovar. Cemaate ayrı bir canlılık kazandırır.

Nitekim hadîste:

"Bir topluluk, Allah'ın evlerinden birinde Kitâbullâh'ı okumak ve kendi aralarında öğrenmek için toplanmaz ki, onların üzerine sekine inmemiş, onları rahmet kaplamamış ve melekler onları indinde hatırlamamış olsun." (en-Nihâye, I, 351) buyrulmuştur.

Cenâb-ı Allah'ın kitabını okumak, öğrenmek, bunun için gayret sarf etmek de bir zikir sayılır. Böyle bir toplum üzerine;

- Sekine iner.
- Allah'ın rahmeti onları kaplar.
- Melekler onları kuşatır.
- Cenâb-ı Allah, meleklerine karşı onlarla övünür.

Mü'min daima bir teyakkuz halinde olmalıdır. Dili suşadığı zaman âzâları Cenâb-ı Allah'ı zikretmelidir. Bu da Cenâb-ı Allah'ın emirlerine uymak, yasaklarından kaçınmakla olur. O'na itaat ve nâfilelerle yaklaşmakla, Rasûlullâh'ın (s.a.s) emirlerine yatarken, kalkarken, girerken, çıkarken, yerken, içerken, elbisesini giyerken ve çıkarırken O'nun gibi yapmak ile arada olan irtibatı kesmemek gerekir.

Zikir; fikirle de olur. Cenâb-ı Allah'ın azametini düşünmek, mahlûkatın yaratılışını, güneş ve ayın hareket edişini, bunlardaki nizam ve intizamı tefekkür edip Cenâb-ı Allah'ın kudret sıfatı ile neleri yapmaya kadir olduğunu düşünmek de bir zikir sayılır. Yalnız bu son durum tesir ve sevap bakımından daha azdır. Evet, aslında bir saat tefekkürün Cenâb-ı Allah'ın büyüklüğünü düşünmenin fazileti de büyüktür.

Rasûlullâh'tan (s.a.s) zikrin ehemmiyeti ve kalbin cilasına olduğuna dair çeşitli rivayetler gelmiştir.

"Şu kalpleri Allah'ı zikretmekle parlatınız." (en-Nihâye, I, 354)

"Her durumda Allah'ı çokça zikrediniz. Zira dünya ve âhirette Allah'a ondan daha sevimli ve kulu kurtarıcı hiçbir amel yoktur." (Keşfu'l-Hafâ, I, 160)

Rasûlullâh (s.a.s), her halükarda Allah'ı zikrederdi. Bu hususta Ebu Dâvûd'da olan rivayet şu şekildedir:

"Aişe validemizden (r.anhâ) rivayet edilmiştir ki; Rasûlullâh (s.a.s) her zaman Allah'ı zikrediyordu." (Ebû Dâvûd, I, 9)

Yunus (a.s), Cenâb-ı Allah'ı zikredicilerden olmasaydı balığın karnında kıyamete kadar kalırdı. O, ne büyük kudret sahibidir ki, Hz. Yusuf'u kuyuda koruduğu gibi Hz. Yunus'u da balığın karnından ve büyük tehlikelerden kurtarmıştır. Rasûlullâh (s.a.s) da dualarında Cenâb-ı Allah'a şöyle yalvarırdı:

"Allah'ım! Beni sana şükreden, seni zikreden kıl." (Ebû Dâvûd, II, 175)

Rasûlullâh (s.a.s), Muaz b. Cebel'in elini tutmuş ve şöyle buyurmuştur:

"Muaz! Vallahi seni seviyorum, sana her namazın peşinden şöyle dua etmeni tavsiye ediyorum; 'Allah'ım! Seni zikretmekte, sana şükretmekte ve sana ibadet yapmada bana yardım eyle.' (Ebû Dâvûd, II, 181)

İlâ-i Kelimetullah (Allah'ın sözünü/dinini yüceltmek) için canla-başla ve mal ile Allah yolunda mücâhede etmek nefse ağır gelen ve fakat ecir bakımından büyük sevap bulunan cihat, bir noktada zikrullahta bulunan ecr u mesûbâta erişmemektedir. Cenâb-ı Al-

lah, cennet karşılığında müslüman mücahitlerin canlarını satın aldı. Onlara şehâdet gibi, peygamberlerinin rütbelerinden sonra en yüce mertebeyi ihsan buyurdu.

Eğer sen İbn-i Mesud'un (r.a) naklettiği;

"O (s.a.s), tehlil getiren bir toplumun seslerini yükselttiklerini görmüştü de: 'Bunlar dinde olmayan biddatları uyduranlardır. Bu meclislerden çıkartılsınlar!' hadisinin var olduğunu söylersen ben de şu açıklamayı yaparım. Hadisin senedini açıklamaya, hafız imamların kitaplarında kimlerin tahrir ettiğini ve sabit oluşunun takdirini bilmeye ihtiyaç vardır. Bu hadis, geçmişte sabit olan birçok hadis-i şeriflere muarız/aykırıdır. Çelişki olduğu zaman sübût-i kat'i olan aşağıdaki hadis-i şerif yukarıdakine takdim edilir, yani amel olunur. Nitekim İbn-i Mesud, yukarıdaki söze aykırı bir davranış sergilemiştir. İmam Ahmed b. Hanbel, Kitabu'z-Züh'd'de diyor ki:

"Bize Hüseyin b. Muhammed, o da Mesudî'den, o da Amir b. Şekik'ten, o da Ebu Vail'den tahdis etmişlerdir ki; bunlar Allah'ın zikirden nehyettiğini sanıyorlar. Hâlbuki ben Abdullah'la oturduğum mecliste, o muhakkak Cenâb-ı Allah'ı zikrediyordu."

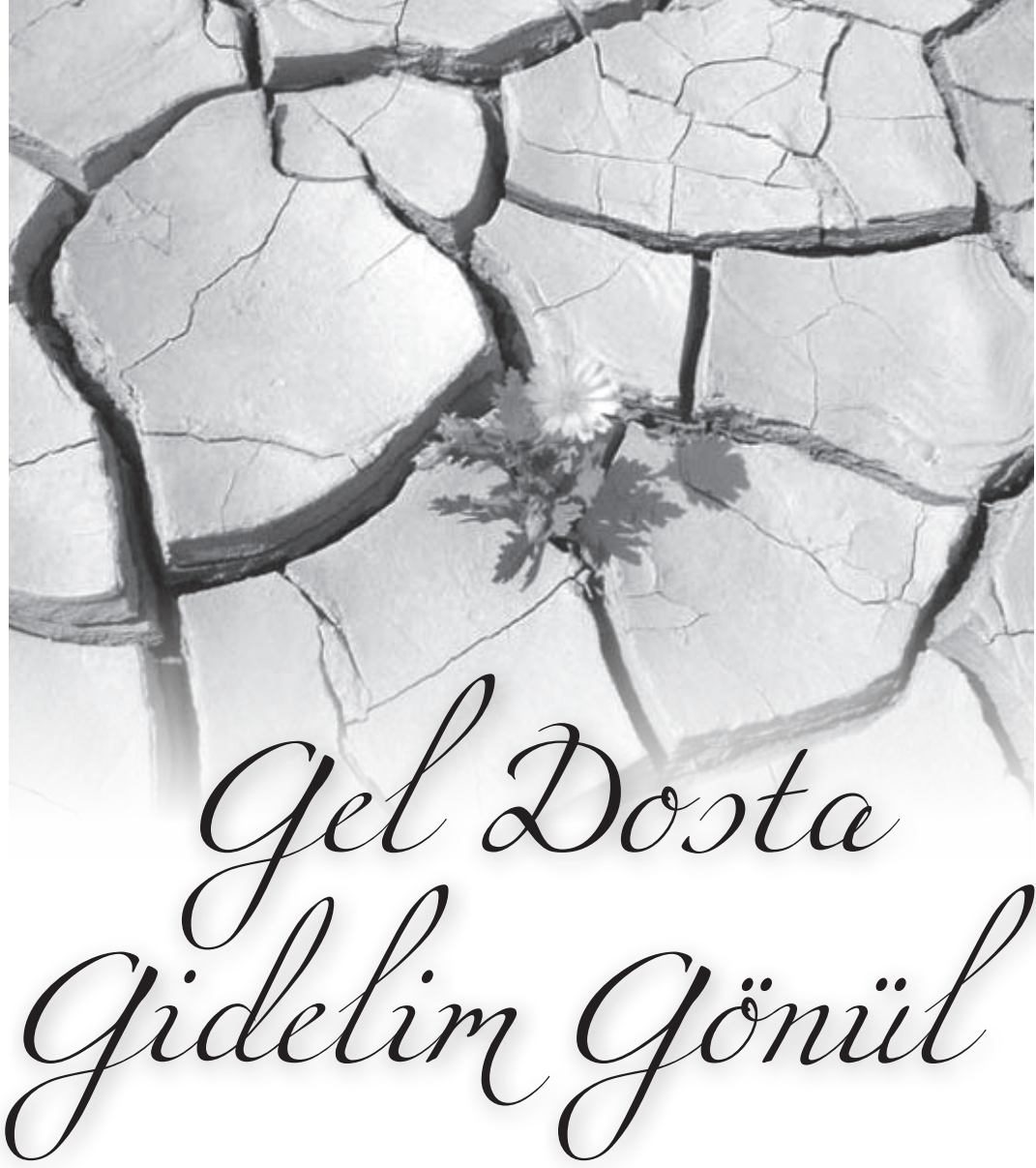
Yine Ahmed b. Hanbel, Kitabu'z-Züh'd'de, Sabit el-Bunanî'den tahric etmiştir ki; Rasûlullâh (s.a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Muhakkak ki Cenâb-ı Allah'ı zikir edenler, üzerlerinde dağlar kadar günahları olduğu halde zikir için oturup meclisimden kalktıklarında üzerlerinde hiçbir günah kalmaz."

İsimleri mukaddes olan Cenâb-ı Allah çok daha iyi bilir.

Zülcenâheyn

Prof. Dr. Mustafa KARA

İnsanoğlu değerli olan her şeyin ve herkesin sahtesini yapmış ve piyasaya sunmuş olan bir varlıktır. Bu sahnenin en muhteşem oyucuları "sahte peygamberler"dir. İşin cilveli tarafı ise şudur: Peygamberlerin hitap ettiği "kalp" ile sahtekârlar için kullanılan "kalpazan" kelimeleri aynı kökten türemiştir.

Bu ikili durumdan dolayı "mürşid" kelimesiyle birlikte gerçek mürşid ve sahte mürşid terimleri gündeme gelmekte, sorular birbirini takip etmektedir.

Mürşid kimdir, gerçek mürşidin vasıfları nelerdir, yaşayan mürşid var mıdır, nerededir?

Tasavvuf kültürü ile ilgili bilgi veren eserlerin hep-

sinde doğrudan veya dolaylı olarak konuya temas edilir. Bu tespitlerin ışığında gerçek mürşidi tespit ve teşhis edebilmek için asgari olarak şu hususlara bakılması gerektiği söylenebilir:

1. Kendisini yetiştirenlere
2. Kendisine
3. Kendisinin yetiştirdiklerine

Birinci madde geleneği, ikinci madde yeteneği, üçüncü madde geleceği temsil etmektedir.

Tasavvufî hayat aynı zamanda tevhidî bir geleneği temsil etmektedir. İnsandan insana aktarılan bu geleneğin maddi görüntüsü silsilelerdir. Mürşid ola-

cah kişi için sorulması gereken ilk soru şudur: Ehliyetli bir kişinin dizinin dibinde, rahle-i tedrisinde bulundu mu? Bulunmak yetmez, bu ehliyetli kimse tarafından ehliyeti tescil edildi mi?

İnsanın yetişmesi başka bir şeydir, insan yetiştirmesi daha başka bir şeydir. Değişik ifadeyle, insanların gönöl dünyalarında var olan "imkânı" ortaya çıkarmak, geliştirmek ve güzelleştirmek farklı yetenekler isteyen bir alandır.

Nihayet bu zatın rehberliğinde yetişen insanların durumu, dünyaya, insana, eşyaya bakışları, birbirleriyle olan ilişkileri, hassasiyetleri ve hususiyetleri de önemli ipuşlarıdır.

Dostum Efendim!

Bu özelliklere sahip olan böyle bir insanı bulan kişi son olarak kendisine şu soruyu sormalıdır: Bu insanla ben bir arada olur, onun çevresinde bulunur, sohbetlerini dinler, dost halkasında yer alırsam dini hayatım artılar kazanır mı?

Karar vermeden önce Niyazı-i Mısrî uyarısını tekrarlıyor:

Her mürşide dil verme kim, yolunu sarpa uğratır

Mürşidi kâmil olanın gayet yolu âsân imiş

Mürşidi, kâmil olan ne elde edecektir?

Tasavvufi eğitim bir tecrübe aktarımıdır. Dolayısıyla müridin kanacağı ilk şey zamandır. Gönöl dünyasına ufuk kazandıran pek çok konunun formöl ve şifresini elde edecektir. Bilmediklerini öğrenecek, görmediklerinin, işitip de duyamadıklarının farkına varacaktır.

Mürşid bir anlamda Peygamberin yaptıklarını yapmaya çalışan kimsedir. "Nitekim size, mesajlarımı iletmesi, sizi arındırıp temizlemesi vahiy ve hikmeti bildirmesi, bilmediklerinizi öğretilmesi için içinizden bir peygamber gönderdik." (Bakara, 2/151) Bu âyetten hemen sonra zikir emrediliyor: "Öyleyse beni anın ki ben de sizi anayım..."

Mürşid, âyetlerin nerede olduğuna dair bilgiyi tek-

rarlar. Allah'ın âyetleri iki yerdedir: "Yeryüzünde ve sizde." (bk. Zâriyât, 51/20)

Mürşid; danışmandır, kılavuzdur, rehberdir. Yol kesicilerin/sahte şeyhlerin şerrinden emin olabilmek için onun işaretlerine ihtiyaç vardır, işaret levhalarına ihtiyaç vardır. Çünkü yolun zikzaklarını, çukurlarını, helyan bölgesini kaygan zeminlerini bilen kişi odur.

Ol Yârin ki yollara anda yoldaş isteyen

Bu dünyada dostunu kılavuz tutmak gerek

Yunusemre

Onun rehberliği son Peygamber'e çıkar. Silsile aynı zamanda mürşidin "aracı" olmadığını, kul ile Allah arasına girmediğini, sadece rehberlik görevi yaptığını gösterir. "De ki! Allah'ı seviyorsanız bana tabi olunuz ki Allah da sizi sevsin." (Âl-i İmrân, 3/31)

Mürşid bize geleneğin bereketini ve geleceğin güvenliğini sunar. "Allah anıldığında kalbin titremesi"nin bir hayal olmadığını, "secdeye kapanırlar ve ağlarlar" âyetinin bizimle, bu dünyada "şimdi" yaşayanlarla ilgili olduğunu gösterir.

Nihayet "...Esas körlük gönöl gözünün kör olmasıdır." hakikatinin gündemde nasıl tutulacağını gösterir. Duymuşsunuzdur, Hz. Davud'a şöyle bir cümle nispet edilir:

"Bu dünyada azizlerle birlikte aziz olunur."

Mürşidimiz tutuyor:

Gerçek erene varalum Hakk'ın haberin soralum

Yunus Emre'yi alalum gel dosta gidelüm gönöl

şeyh-i kâmil hizmetinden fâriğ olma ey Yunus

Kulluk etmek pîrine erkândır âşıkların

Tâlib meseli ırmak, mürşid meseli deryâ

Seyr u seferi hoşgör umman bulasın bir gün

Uhud Savaşı'ndaki meşhur "Okçular Hadisesi"ni bilmeyenimiz yoktur. Hani Efendimiz (a.s) onlara:

"Benden emir gelmedikçe –muzaffer olsak bile- katiyen yerlerinizi terk etmeyiniz!" diye emir buyurduğu halde müşriklerin hezimetle uğradığını düşünerek mevzilerini terk etmişler, ardından başta Hz. Hamza (r.a) olmak üzere 70 küsur sahabinin şehîd düşmüştü. Aynı savaşta Efendimizin mübarek dişi kırılmış, yanağına zırh parçaları batmış, bir çukura girmiş, İslâm neferleri Uhud Dağı'na sığınmak zorunda kalmış... elhasıl olabilecek bütün musibetler mü'minleri kuşatmıştı. Zâhiri sebep, okçuların emre itaat etmemeleri...

Sonrasında Cenâb-ı Hakk tarafından, inananlara sükûnet veren bir uyuklama hali bürüdü.

Peki, rahmet ve merhamet Peygamberi (s.a.s), savaş suçu sayılan ve ağır cezaları mucip bu fiil karşısında bakınız nasıl davranmıştı.

"Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan ba-

ğışlama dile. İş konusunda onlarla istişare et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et, (O'na dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever." (Âl-i İmrân, 3/159)

Evet, Allah Rasûlü en güzel bir ahlaka sahipti. (Kalem, 68/4) Okçuları kınamadı, kem söz söylemedi, incitmedi bile... Vahye uyararak suçlarını affetti, hiçbir şekilde kin beslemedi. Sahabeden hiç kimse de O'nun bu kararını sorgulamadı. Belki kalplerinden o anda neler geçti ama nefislerine hâkim oldular. Zira onlar, aziz Peygamberlerine tepeden tırnağa 'tam bir teslimiyetle' (Ahzâb, 33/56) bağlanmışlardı.

Yine Hâtıb b. Ebî Belta hadisesi ibret vericidir doğrusu.

Allah Rasûlü (s.a.s), müşriklerin Hudeybiye anlaşmasını bozmaları üzerine son derece gizli bir şekilde fetih hazırlıklarına başlamış, ancak ashâbtan Hâtıb (r.a), Mekke'li müşriklere durumu bildiren bir ihbar mektubu yazmıştı. Mektubu taşıyan ulak yakalanıp Peygamberimizin huzuruna getirildiğinde ise olay aydınlandı ve Hâtıb (r.a) huzura getirildi.

O, kendisini şu sözlerle savundu:

“Yâ Rasûlallah! Ben bu işi, çoluk çocuğumla malıma müşriklerden gelebilecek zararlardan Allah belki korur diye yaptım.”

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Doğru söyledin!” buyurdu (Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 105) ve yanındaki ashabına:

“O size doğru söyledi. (Buhârî, Sahih, V, 89) Kendisi hakkında, hayırdan başka bir şey söylemeyiniz!” buyurdu. (İbn Hanbel, Müsned, I, 105)

Hiz. Ömer:

“Yâ Rasûlallah! Bu adam Allah’a, O’nun Rasûlü’ne ve mü’minlere hainlik etmiştir. (İbn Hanbel, Müsned, I, 105) Bırak da şu münafığın boynunu vurayım?” dedi. (İbn Hanbel, I, 80, Buhârî, VI, 60, Müslim, IV, 1941, Ebû Dâvud, III, 47, Tirmizî, V, 410)

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“İzin verecek olursam, onu öldürür müsün?” diye sordu.

Hiz. Ömer:

“Evet! Bana izin verirsen, onu öldürürüm!” dedi. (Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 109)

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır! Bu kişi Bedir savaşında bulunanlardan değildir? (İbn Hanbel, Müsned, I, 105)

O, Bedir savaşında bulunmuştur. (İbn Hanbel, I, 80, Buhârî, VI, 60, Müslim, IV, 1941, Ebû Dâvud, III, 47, Tirmizî, V, 410)

Ne bilirsin? Belki de Yüce Allah, Bedir savaşına katılmış olanlara, Bedir gününde bakıp, ‘Siz istediğinizi yapın! Ben sizi bağışlamışımdır! Cennet size vacip olmuş, siz Cennete girmeyi hak etmişsinizdir!’ buyurmuştur.” deyince Hiz. Ömer’in gözleri yaşla doldu ve:

“Allah ve Rasûlü daha iyi bilir!” dedi. (İbn Hanbel, Müsned, I, 105)

Efendim, tarihi olaylar şartlarına göre değerlendirilir, Asr-ı Saâdet’te geçen hadiseler günümüz olaylarıyla birebir örtüşmez, denebilir.

Doğrudur ki tarihi olaylar günümüz hadiseleriyle tamamıyla örtüşmez. Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken bir husus da şu olsa gerek.

Hadiseler birebir örtüşmese de Peygamber Efendimiz’in bu olağanüstü affına hiçbir sahabinin ciddi bir itirazda bulunmadığı tarihi bir gerçektir.

Peygamberimiz *sallallâhü aleyhi ve sellem*, zikri geçen sahabîleri affetmiş, sahabe-i kirâm efendilerimiz de O’nun bu kararını saygıyla karşılamış, boyun eğmiş ve kendisine herhangi bir itirazda bulunmamışlardır. Birlikteliğin, topluluk olmanın, liderin etrafında yekvücut olmanın belki de tarihte eşi bulunmaz örnekleridir bunlar.

Tasavvufta da durum bundan farklı değildir. Silsile yoluyla Peygamber Efendimize, oradan da Cenâb-ı Hakk’a visal eden bir mürşid-i kâmil bu manevî atmosferin feyz ü bereketiyle; sıradan insanların anlayamadığı, kolay kolay da anlayamayacağı hikmetli kararlar verebilir. Bu noktada “teslimiyet” gereklidir. Sabreden, itiraz etmeyen ve nefesine hâkim olan felaha erer. Neticede iş öyle bir noktaya gelir ki; sâlih mürid, Hiz. Peygamber’in sîretine ittiba eden kıymetli mürşidinin seyrine dalar, hayret ve hayranlığı kat be kat artar.

Vahye ve sahih ilhama mazhar olan aziz peygamberleri ve mürşid-i kâmilleri anlamaya çalışmak, onlardan yol, yordam, usûl öğrenmek, böylece hikmete erebilmek her mü’mine gerekli olmandır. Allah dostlarının yaptıklarından şüpheye düşmek, kararlarını sorgulamak, teşvişe düşmek bir müridin helakine sebebiyet verir.

Hafazanallah...

Allahü Azimü’ş-Şân’a ve O’na velî olan Allah dostlarına emanet olunuz, emniyet bulunuz.

“Senin İstifa Ettirdiğini Biz de İstifa Ettirdik!”

Edebali Karabuyuk

Millî şâirimiz Mehmet Akif Ersoy, Sultan Ahmet Camii’ne her gittiğinde orada iki gözü iki çeşme ağlayan yaşlı bir zâta rastlamaktadır. Bu yaşlı zât, başından geçen bir olayı kendisine anlatınca, Mehmet Akif Ersoy bundan çok etkilenmiş, bu yaşlı zatla aralarında geçen konuşmayı ise bizlere şöyle nakletmiştir:

Sabah namazlarını kılmak için Sultan Ahmet Camii’ne gidiyordum. Her sabah ne kadar erken gidersem gideyim, mihrabın bir kenarına oturmuş, saç sakalı bembeyaz olmuş ihtiyar bir adam, ümitsizce, bedbin bir şekilde durmadan ağlıyor. O kadar ağlıyor ki, ağlamadığı tek bir dakikayı yakalayamadım. Nihayet bir gün yanına sokuldum ve “Muhterem” dedim, “A efendim!” dedim.

“Niye bu kadar ağlıyorsun? Allah’ın rahmetinden bir insan bu kadar ümitsiz olur mu?”

Yaşlı gözlerle bana baktı ve:

“Beni konuşturma! Neredeyse kalbim duracak.” dedi. Ben çok ısrar edince bana anlattı:

“Efendim, ben Abdülhamid Han cennet mekânın devrinde orduda bir binbaşyıldım. Annem-babam vefat edince servetimiz vardı, pay-i mal olmasın diye Sadarete bir istifa dilekçesi gönderdim. Dilekçemde dedim ki: ‘Annem-babam vefat etti. Falan yerde mağazalarımız, filan yerde gayrimenkullerimiz vardır. Netice itibarıyla bunlarla ilgilenecek, ticarî işlerin yürümesi için mağazaların başında duracak bir nezaretçiye ihtiyaç vardır. Bu vesileyle şayet kabul buyrulursa, görevimden istifa etmek istiyorum.’

Bu dilekçeyi yazdıktan bir müddet sonra, doğrudan doğruya hünkârdan bana bir yazı geldi. Heyecanla gelen mektubu açtım ve okudum. Orada istifamın kabul edilmediği yazılmıştı. Öyle anlaşılıyordu ki, istifa dilekçem bizzat padişaha gönderilmişti. Ben istifa dilekçemi yenileyip, bir daha verdim. Fakat bana yine aynı cevap geldi. Bunun üzerine bizzat sulta-

nın huzuruna çıkıp, kendisiyle şifahi olarak görüşüp istifamı vereyim, diye düşündüm. Ben, bizzat o celâdetli ve haşmetli padişahın huzuruna çıkınca:

“Hünkârım, sizden istifamın kabulünü istirham edeceğim, durumum ise böyleyken böyle” diyerek istifa sebebimi anlattım. Bunun üzerine bir müddet derin derin düşündü. İstifa etmemi istemiyordu. Yüzündeki ifadeden anlaşılıyordu. İsrarına da dayanamadı. Öfkeli bir edayla ve sanki elinin tersiyle beni iter gibi: “Haydi seni istifa ettirdik!” dedi. Tabii ben istifamın kabul edilmesi sebebiyle çok sevindim. Döndüm geldim işlerimin başına. Derken gece müthiş bir rüya gördüm. Âlem-i manada, bütün ordular teftiş ediliyordu. Son savaşı vermek üzere, memleketin şarkında ve garbında savaşıyan tüm orduları bizzat Peygamber Efendimiz teftiş ediyordu.

Efendimiz *aleyhissalâtü vesselâm*, Yıldız Sarayı’nın önünde duruyor, bütün Türk ordusu büyük bir disiplin içerisinde Aleyhissalatü Vesselâm’a teftiş veriyordu. O esnada orada Osmanlı padişahlarının ileri gelenleri de vardı. Sultan Abdülhamid Han cennet mekân ise, edeble, kemerbeste-i ubûdiyetle Kâinatın Efendisi’nin hemen arkasında duruyordu. Derken benim birlik geldi. Başında kumandanı olmadığı için askerler darmadağınktı. Bu hâli gören Efendimiz *aleyhissalâtü vesselâm*, Abdülhamid’e dönüp buyurdu ki:

“Ey Abdülhamid! Nerede bu ordunun kumandanı?” Bunun üzerine Sultan Abdülhamid, mahcup bir hâlde başını önüne eğmiş olarak, hürmet-i edeple Efendimize:

“Ya Resûlallah! (s.a.s) Bu ordunun kumandanı çok ısrar etti, istifa ettirdik.” dedi. Bunun üzerine Efendimiz Aleyhissalatü Vesselâm:

“Senin istifa ettirdiğini, biz de istifa ettirdik.” buyurdu. Ben ağlamayayım da kim ağlasın?

Mürşid gerektir bildire
Hakkı sana Hakka'l-yakîn
Mürşidi olmayanların
Bildikleri güman imiş

Hakk yoluna sevk eden, o yolda yürümüş ve yürütebilen, öğrenmiş ve öğreten ilim irfan sahibi kişilere "mürşid", öğretme işlemine "irşad", bunu öğre-

Mürşid, Mürid ve

nen istekliye de "mürid" denilir. Bu; âlim-talebe, ilim öğretisinden farklıdır. Çünkü bir şeyi bilmek ile bulmak arasındaki fark ne ise, ikisi arasındaki fark odur. İnsan bir şeyi bilir, ama tanıyamaz, tanır ama yaklaşılamaz. İşte mertebeler böylece tarif edilir. İlim akıldaki bilgidir ve bu, talebeye dil ile yazı ile anlatılır. İrşâd ise kalpteki nur ile olur. Bir odada oturan, güneşin varlığını bilen, büyüklüğünden haberi olan ama odadan hiç dışarı çıkmamış güneşi yakinen çıplak gözle hiç görmemiş, sadece resmini kandil ışığında görüp tanımış biri ne kadar anlatır? Sadece resim anlatır, ondan öğrenen de aynı onun gibi resmi tanır bilir, anlatır. Ya da yeryüzünde olup da gökteki güneşi gören sıcaklığını hisseden, ışıyla aydınlanan biri ne kadar anlatır? Ya da göklere yükselen, uzaya çıkan, güneşe adım adım yaklaşan nasıl anlatır? Bunlar nasıl birbirinden farklı ise âlim-arif-mürşid arasında da öylece fark vardır.

Bir kimse bir mürşide mürid olur. Onun terbiye hal-kasına girer. O mürşidin 'yap' dediğini yapar. Mürşid ona Kur'ân ve sünneti kaynak alarak manevî incelikleri öğretir. Mürşidin verdiği manevî reçeteyi kullanır. Bu reçete, Peygamber (s.a.s) Efendimizden sıra-

lı bir şekilde gelen mürşidler zincirinin son mürşide öğrettiği tesbih ve zikirlerdir. Bu reçete, hasta kalbi ve ruhu iyileştirir. Çünkü Kur'ân-ı Kerim'de mealen:

"Bunlar, iman edenler ve gönülleri Allah'ın zikriyle sükûnete erenlerdir. Dikkat ediniz! Kalpler ancak Allah'ı zikretmekle, anmakla, huzur bulur, rahatlar." (Rad sûresi 28)

İrşâd

Hakkı Akkuş

Bu tesbihleri okuyan, haramlardan kaçan, ahlakını mürşidin tavsiyeleri doğrultusunda düzelten bir mürid, gün gün bâtıldan Hakk'a, karanlıktan aydınlığa, gafletten uyanıklık ve huzura, dalaletten hidayete doğru bir ilerleme kaydeder. Kalbine ilahî, kutsî nurların dolduğunu ferahladığını hisseder. Bunun alameti de şudur. Peygamber Efendimiz (s.a.s) buyurdu ki:

"Kalbe iman nuru girince, genişler ve açılır." Ashâb-ı kiram (aleyhimürrıvân); "Ya Rasûlallâh! O nurun kalbe girmesinin alâmeti, işareti nedir?" dediler. Buyurdu ki: "Alâmeti, kulun, yüzünü ebedî olan âhirete dönmesi, aldatan ve yoldan çıkaran dünyadan ve ona tutulmaktan uzaklaşıp kurtulmasıdır."

Hakk yolun yolcusu gün gün kalbinde nurların artışı seyreder. Bu nur ile Rabbine olan yakini, imanı kuvvet bulur, bilerek iman ettiği şeyleri görür gibi olur ve hatta bir ilâhî lütuf olarak görür. Nefsin ve şeytanın hile ve tuzaklarını tanır, bu yolun dağını, tepesini, çukurunu, deresini, denizini, yırtıcısını, bilir. Bir insan nasıl ki fıkıh bilmezse, eti yenen ve yen-

meyen hayvanları bilemez. Yenmeyecek hayvanı da tutar yer belki hastalanır. Maneviyatta da Rahmani ilhamlar ve şeytanî ilhamlar vardır. Rahmani olanlar eti yenen helal mahlûklar gibidir. Şeytanî olanlar da eti yenmez hayvanlar gibidir. Bunu bilmeyenler, ya da bir bileni olmayanlar muzır (zararlı) ilhamı da doğru sanıp uygular ve yoldan, güzel yoldan ayrılır. İşte nasıl ki zahirde bir fıkıh âlimi ya da fıkıh talebesi eti yenen veya yenmeyen hayvanları bilirse, maneviyatta da bir mürşid gerçek ilhamları, gerçek olmayan nefsanî, şeytanî düşüncelerden ayırt eder ve müridini uyarır ve ona da öğretir. Ve zahir ve batın birbirini tamamlayıcıdır.

Beyt

Dışarı çıkmaz isen tabiat sarayından,

Nasıl haberin olur, hakikat diyârından

Bu dünya fânidir, istesek de istemesek de bir gün bitecek ve biz ait olduğumuz âleme dönüş yapacağız. Burada kirlenmişsek temizlenmenin yoluna bakacağız. Âhiret âleminde tertemizdik, bembeyaz elbiseler giydirilip bu dünya sokağına gönderildik. Yaramaz çocuklar gibi haram çamurlarına atladık, beyazımız kara oldu. Ama yine bize acındı da tövbe suyu, istiğfar sabunu gönderildi. Kirlenmeyin, kirlenirseniz bunlarla yıkanın, ecel gelene kadar temizlenin ki geri gelişinizde kirli gelmeyin. Dünyada tövbe ile temizlenmeyenin kiri âhirette cehennemde temizlenecektir, denildi. Çünkü ayet-i kerime de:

“Şüphesiz ki Allah çok tövbe edenleri de sever, çok temizlenenleri de sever.” (Bakara, 2/222)

Bedenlerin temizliği olduğu gibi gönüller de kirlendiği zaman temizliğe ihtiyacı vardır. Bunları bize insanlığın en mükemmel tabibi olan Efendimiz (s.a.s) buyurmuştur.

“Mü’min bir günah işleyince kalbine siyah bir nokta düşer. Eğer tövbe eder, hatasından döner, Allah’tan günahının affını dilerse, kalbi bu siyah noktadan temizlenir. Günah işlemekte devam ederse, noktalar çoğalır, kalbi tamamen kararır.”

Küçük ya da büyük, günah günahtır, denizler damlalardan, kayalar küçük taşlardan oluşur.

Peygamber (s.a.s) Efendimiz şöyle buyurdu:

“Şu kalpler, paslanır. Onların cilâsı, Kur’ân okumak, ölümü düşünmek ve zikir meclisinde hazır bulunmaktır.”

Evliyanın Sultanı, Peygamberimiz (s.a.s) Efendimizin torunu Seyyid Abdülkâdir Geylânî (k.s) buyurmuştur ki:

“Kalp pas tutunca sahibi anlar, gidermeye çalışırsa pekâlâ. Aksi hâlde fena kararır. Peygamber (s.a.s) Efendimizin emrettiği şekle geçilmediği takdirde, kalp fena hâlde paslanır ve bu pasın giderilmesi imkânsız olur. Kalbin kararmasına sebep olacak çok şeyler vardır. İman nurundan uzak kaldığı için kararır. Dünyayı sevdiği için kararır. Sakınmadan dünyaya abanan kimse, kalbini mutlaka karartır.

Bir kimse, kendisini dünyaya kaptırırsa kalbi kararır. Sakınma duygusu da ölür. Haram demez, helâl demez, mal toplamaya başlar. Mal toplarken helâl veya haram olduğuna önem vermeyince utanma duygusu da ölür. Ve murakabe hâlinde mahrum olur.”

Efendimiz s.a.v. buyurmuştur ki: ***“Dünya sevgisi her hatanın başıdır. Bir şeyi sevmen, seni kör yapar, sağır eder.”*** (Ebu Davud, Beyhakî)

İşte buraya kadar anlatılanları toparlarsak, insanın niçin bir mürşide gereksinim duyduğu, duyması gerektiği daha iyi anlaşılır. Bu hususta da bu işin ehli gerçek mürşidle, mürşid gibi görünenleri ayırt etmek lazımdır. Bu yolun, tasavvuf okulunun samimi ve gerçek rehberleri olan Allah’ın has kulları mürşidler, maddi menfaat beklemez, kendi benliğini öne sürmez, alıcı değil vericidir, şefkatlidir, hayırla dopdoludur. Kur’ân ve sünnete uyar. Çevresine kuru kalabalıklar toplayıp akşam sabah rüya-keramet sohbetleri yapmaz. Nefes alışverişleri Hakk iledir, O zatları gören Hakk’ı hatırlar, gönlü yumuşar, sohbetleri gözleri yaşartır, müridleri her an dünya sevgisinden uzaklaşır, Hz. Allah’a (c.c) yaklaşır, Hz. Peygambere (s.a.s) yaklaşır.

Her mürşide gönül verme kim

Yolunu sapa uğratır

Mürşidi kâmil olanın

Yolu gayet kolay imiş

Benliğin Şımartılması

Ten kafese benzer. Girenlerin, çıkanların, insanla dostluk edenlerin aldatmasıyla can bedende diken-
dir. Bu, "Ben senin sırdaşın olayım" der. Öbürü "Ha-
yır, senin akrânın, emsalin benim." der.

Bu der ki: "Varlık âleminde güzellik fazi-
let, iyilik ve cömertlik bakımından se-
nin gibi hiçbir kimse yok." Öbürü
der ki: "İki cihan da senindir. Bü-
tün canlarımız senin canına ta-
bidir." O da, halkı, kendisinin
sarhoşu görünce kibirlenir, el-
den, avuçtan çıkmağa başlar.
Şeytan onun gibi binlerce kişi-
yi ırmağa atmıştır!

Dünyanın lütfetmesi ve yaltak-
lanması, hoş bir lokmadır, ama az
ye. Çünkü ateşten bir lokmadır! Ateş
gizlidir, zevki meydanda. Dumanı so-
nunda meydana çıkar.

Sen "Ben o metihleri yutar mıyım? O, tamahından
methediyor. Ben, onu anlarım." deme! Seni methe-
den, halk içinde aleyhinde bulunursa onun tesiriyle
gönlün, günlerce yanar.

Onun; mahrumiyetten senden umduğunu elde
edemeyip ziyan ettiğinden dolayı aleyhinde bulun-
duğu halde, O sözler, gönlüne dokunur, onun tesi-
ri altında kalırsın. Metihten de bir ululuk gelir, dene
de bak! Methin de günlerce tesiri altında kalırsın. O
metih canın ululanmasına, aldanmasına sebep olur.

Fakat bu tesir, zahiren görünmez, çünkü methedil-
mek tatlıdır. Kınanmak acı olduğundan derhal kötü
görünür. Kınanmak, kaynatılmış ilaç ve hap gibidir;

içer yahut yutarsa uzun bir müddet ıstırap ve elem
içinde kalırsın.

Tatlı yersen onun zevki bir andır, tesiri öbürü kadar
sürmez. Zahiren uzun sürdüğü için de tesiri, gizli-
dir. Her şeyi, zıddıyla anla! Methin tesiri, şe-
kerin tesirine benzer; gizli tesir eder ve
bir müddet sonra vücutta deşilmesi
icap eden bir çıban çıkar.

Nefis çok övülmesi yüzünden Fi-
ravunlaştı. Alçak gönüllü, hor,
hakir ol; ululuk taslama! Elin-
den geldikçe kul ol, sultan olma!
Top gibi zahmet çekici ol, çevgen
olma! Yoksa senin bu letafetin, bu
güzelliğin kalmayınca o, seninle
düşüp kalkanlar, senden usanırlar.

Evvelce seni aldatıp duranlar, o vakit
seni görünce "şeytan" adını takarlar. Seni
kapı dibinde görünce hepsi birden "Mezarından
çıkış hortlak" derler. Genç oğlan gibi... Ona önce
Allah adını takarlar, bu yaltaklıkla tuzağa düşürmek
isterler. Fakat kötülükle adı çıkıp da zaman geçince,
bu kötülükte sakalı çıkınca; artık ona yaklaşımdan
şeytan bile utanır.

Şeytan, adamın yanına bir kötülük için gelir; senin
yanına gelmez. Çünkü sen şeytandan da betersin.
Şeytan, sen insan oldukça izini izler, ardından koşar,
sana şarabını tattırırdı.

Ey bir işe yaramaz adam! Şeytan huyunda ayak di-
reyip şeytanlaştıncadan senden şeytan da kaçmaktadır.
Eteğine sarılan kimse de sen bu hale gelince sen-
den kaçır!

Taraf Olma

Prof. Dr. Ali AKYÜZ

İçinde bulunulan –dar ve geniş anlamda- çevreyi doğru algılamak, yorumlamak, o çevrede yaşayanların sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik, sosyo-politik ve psiko-sosyal açıdan doğru tanımlarını yapmak ancak mümkün olabilir. O takdirde aynı çevreyi paylaşan insanlar birbirleriyle diyalog kurabilir, geliştirebilir ve birbirlerine olan mesafelerini belirler ve bilinçli bir zeminde münasebetlerini medeni ilişkiler atmosferinde devam ettirebilirler.

‘Diğer’in kendini emniyette hissettiği ortamlar, karşılıklı farklı olanların birbirlerine olan mesafelerini ve konumlarını açık, net ve riyasız bir şekilde belirlemelerine imkân sağlar. İki yüzlülükten uzak, medeni, kendine güvenen, şahsiyet sahibi fertler de böylesi mümbit toplumlarda yetişir.

Bu gibi toplumlarda yetişen insanların beyanları anlamlıdır. Kendini rahatça tanımlayamayan ve ifade edemeyen kişilerin ne kendi davranışları ne de başkalarının onlara tavrı gerçekçi bir düzlemde gelişemez. Zira dış dünyaya yansıyan bu davranışların ne kadarı onların hür iradelerinin ürünü ve kendi tercihleridir, ne kadarı içinde bulunduğu şartların dayatmalarıdır, bilinemez.

Ana hatlarıyla ifade etmek gerekirse Hz. Peygamber’in getirdiği mesajın omurgası, insanın hür iradesiyle fikrini, düşüncesini, inancını ilan etmek suretiyle, kendi öz benliğinin ortaya çıkarılması üzerine oturtulmuş değerler sistemidir. O’nun söylediği ilk söz ile son sözün muhtevası, ortaya konmak istenen ilk tavırla son tavır aynı kalmış, özetle; özü-sözü bir, ilk ve son sözü hep aynı olmuştur. **İlk davranış “Oku!” emri**, diriliş ve aksiyon terennüm ederken, **son davranış**, ölüm, dönüş ve muhasebeyi fısıldamaktadır. İlk sözel emir, kendi kimliğini

açıkça beyân etmeyi ve başkalarının dayatmasına boyun eğmemeyi haykırırken, **son emir** de her şeyin rabbi olan Allah’a güvenmeyi ve O’ndan başkasına iltifat etmemeyi baş tacı edip öğütlemektedir.

Yerini ve konumunu bu kadar kesin ve keskin belirleyen bir anlayış, inanç ve düşünce önderinden eğilip bükülme beklenemez. Ancak insan kimliği ve haysiyetine bu kadar vurgu yapan önder ve örnek şahıstan “hoşgörü ve müsamaha” beklenir.

Savaşı da barışı da bu zeminde meşru ve mubah hatta kutsal saymaktadır. Savaşı savaş gibi, barışı da barış gibidir. Herkese engin rahmetin kapılarını açan, **barış ve mutluluk getiren Nebi**, aynı zamanda **bir savaş peygamberidir**. Zira herkes nasihatten anlamaz. İyi söz, kötüler adam etmeye yetmez. Bu gibiler için söylenmiş ne güzel sözdür;

Nush ile uslanmayı etmeli tekdir,

Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir.

Ziya Paşa

Ne gereksiz yere savaş çıkırtkanlığı, ne de dünyayı yakıp yıkarken barış nutukları atmak riyakârlığına düşülmemelidir. O Nebi açıkça; “*Savaşı arzu edip düşmanla karşılaşmayı isteyip temenni etmeyiniz. Ama şartlar gerektirip de karşılaştığınız zaman, adam gibi savaşın. Arkanızı dönüp sakın kaçmayın.*” buyurarak savaş konusundaki tavrını belirlemiştir. Savaş, barıştan anlamayanların insanlığı sürüklediği mecburi istikamet, kan ve gözyaşı girdabıdır. Ondan kaçamazsınız. Kaçarsanız bir daha barışın yüzünü göremezsiniz. Maalesef istenmese de şu an yer yüzünde varlığını ve istiklalini sürdüren milletler savaşa hazır olan milletlerdir. Zira sonsuz barış için savaşa her yönüyle hazır olmak gerekmektedir. Barış

güzel nutuklarla, edebî hitabe yarışmalarıyla elde edilip muhafaza edilemiyor.

Anlamsız ve riyakâr söylemlerle savaşıırken ve hatta soykırım yaparken bile barıştan söz etmek, olsa olsa 21. asrın nifak ve ikiyüzlülüğünün ar ve namus sınırlarını dikkate almadığının bir göstergesidir. Hoşgörürü ve barıştan söz etmeyi hiç eksik etmeyen medeni dünya!

Yeryüzü kaynaklarının büyük bir kısmını savunma ve savaş sanayine harcadığını, akıttığı gözyaşı ve kanı mizana çekmediğini gizlemeye çalışsa da beceremediğini fark etmektedir. Barıştan yana tavır sergileyenler savaş ekonomisi uygulayarak kalkındıklarını saklamaya çalışsalar da, masum ve mağdurların sesi daha gür çıkmaktadır.

Hemcinslerini yiyerek semirmeye çalışanlar insandan çok pranhalara uygun bir erdemsizliğin içinde olduklarını savunmayacak kadar evrime uğramışlardır. Bu oluşumun yeryüzündeki sermayedarları ve uygulayıcılarına bakılırsa, Kur'an'ın dikkat çektiği bu kitleler ve onlarla ezeli ve ebedi mücadelenin devam edeceği gerçeği aşikârdır.

Zulüm var oldukça, zulme karşı direnç ve erdemli duruş da devam edecektir ve etmelidir. Müslümanın mücadelesi de adalet ve zulüm mücadelesidir. Direnci kırmak için başka şekillerde yorumlansa da bu böyledir.

İslâm'ın savaşının, bir din savaşı olduğunu söylemek kadar büyük bir zulüm olamaz.

O, herkesin kendi inancını hür iradesiyle belirlemesi gerektiğini dünyanın kulaklarını patlatırcasına haykırırken, hala sağır gibi davranmak, kötü niyetli olmaktan başka ne ile izah edilebilir?

İslâm'ın bir din değiştirme savaşı yapmadığının en açık delillerinden birkaçı, onun özgürlükler ve insan hakları, savaş suçları gibi kavramların olmadığı çağlarda bile soykırım, kadın, çocuk, savaşıyla ilgisi olmayan din adamlarının katledilmesini ve şehirleri, ibadethaneleri ve çevreyi yıkıp-yakıp yok etmeyi savaş suçu saymasıdır. Hangi medeni dünya! bu cesaret ve erdemi gösterebilmiştir?

Hz. Peygamber, bütün insanlığı kucaklamaya çalışırken unutulmamalıdır ki o bir taraftır. Kendi inanç ve düşüncesinin adamı ve adaletin tarafıdır. Hep adaletten, masum ve mağdurlardan yana taraf olmuştur.

Zira yüce Yaradan onları haktan, adaletten yana olmak için görevlendirdiğini,

"Her ümmetin bir peygamberi vardır. Peygamberleri geldiği zaman, aralarında adaletle hükmedilir ve onlara asla zulmedilmez." (Yûnus, 47) hitabıyla beyan etmiştir.

Hız. Peygamber de:

"Zayıf ve güçsüzlerin eğilip bükülmeden, itilip kakılmadan hakkını alamadığı bir toplum huzur bulmaz/ bulmasını!" (İbn Mâce, Sadakat/17) demek suretiyle yerini ve tarafını açıkça ortaya koymuştur.

İnsanî erdem ve faziletler manzumesi olan Kur'ân-ı Kerim'de taraf olma ve sosyo-kültürel çevre ile ilgili, örnek şahsiyet Hız. Peygamber'e şu bilgi ve emirler verilmektedir:

"Sana inmesini pek de ummadığın bu Kitâb, Rabbinin bir rahmetidir. Sakın kâfirlerin yanında yer alıp onlara arka çıkma!" (Kasas, 28/86)

"Barış imzaladığın bir toplumun ihanet ve antlaşmaya muhalefetinden çekinir korkarsan, sen de onlara antlaşmayı iptal ettiğini bildir. Allah hainleri sevmez." (Enfâl, 8/58)

"Eğer düşmanların barıştan yana tavır alırlarsa, sen de barışçı ol!" (Enfâl, 8/61)

"Pek azı hariç, yahudilerden daima bir ihanet görürsün. Ama yine de onları affet, aldırma. Allah güzel davrananları sever." (Mâide, 5/13)

"İnsanlar arasında adaletle hükmedesin diye sana kitabı indirdik. Hainlerden taraf olma! Ayrıca hıyanet edenleri savunma!" (Nisâ, 4/105)

"O kâfir ve münafıkları gördüğünde, görünüşleri hoşuna gider. Onları bir adam sanırsın, konuşunca da sözlerini dinlersin. Onlar, ruhsuz kalaslar gibidir. Yüreklere korku dolu, her gürültüyü kendi aleyhlerine sanırlar. Gerçekten onlar düşmandır. Kendini onlara karşı koru. Allah onların canlarını alsın. Nasıl bu kadar insafsız ve ödlele olabiliyorlar." (Münâfikûn, 63/4)

"Sana karşı her türlü entrika ve düşmanlığı reva gören kâfir ve münafıklara karşı mücadele et ve onlara karşı aynı sertlikle mukabele et! Onların yeri cehennemdir." (Tevbe, 9/73)

"Ey Peygamber! Savaş kaçınılmaz olduğunda mü'minleri savaşa teşvik et. Savaştan kaçmasın ve çekinmesinler. Bilesiniz ki, kararlı ve sabırlı yirmi kişiden onlardan iki yüz kişiye, yüz kişi onlardan bin kişiye bedeldir ve galip gelir." (Enfâl, 8/65)

"Kâfirlere ve münafıklara itaat etme! Onların eziyetlerine aldırma ve Allah'a tevekkül et. Vekil olarak Allah yeter." (Ahzâb, 33/48)

"Din ve inançlarını laubali ve lâkaydi biçimde oyun ve oyuncak edinenleri bir tarafa at." (Enâm, 6/70)

"Bir başka gerçek de şudur ki, dinlerine uymadıkça yahudi ve hristiyanları asla memnun edemezsin. Doğru yol Allah'ın sana indirdiğidir. Bütün bunlardan sonra onların arzularına uyacak olursan hiçbir dost ve yardımcı kalmaz." (Bakara, 2/120)

"Sana bu kitabı Allah'ın izni ve müsaadesiyle bir hidayet rehberi olarak getiren Cebrail'dir. Kim, Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrail'e ve Mikail'e düşman olursa bilsin ki, Allah ta kâfirlerin düşmanıdır." (Bakara, 2/97)

"Yahudi ve hristiyanlara da ki; 'Allah bizim de sizin de Rabbiniz olduğuna göre niçin bizimle tartışıyorsunuz? Bizim yaptıklarımızın hesabı bize, sizin yaptıklarınızın hesabı da size aittir." (Bakara, 2/139)

"Ey iman edenler! Kendi dışınızdakileri sırdaş edinmeyin. Çünkü onlar size fenalık etmekten asla geri durmazlar, hep sıkıntıya düşmenizi isterler. Gerçekten, kin ve düşmanlıkları ağızlarından dökülen sözlerinden bellidir. Kalplerinde sakladıkları düşmanlıkları ise daha da büyüktür." (Âl-i İmrân, 3/118)

"Siz öyle kimselersiniz ki, onlar sizi sevmedikleri halde siz onları seversiniz. Siz, bütün kitaplara inanırsınız. Onlar ise, size olan kinlerinden dolayı parmaklarının uçlarını ısıırırlar; kinlerinden kahrolup gebersinler!" (Âl-i İmrân, 3/119)

"Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki Allah, sevdiği ve kendisini seven, müminlere karşı alçak gönüllü, şefkatli, kâfirlere karşı onurlu bir toplum getirecektir. Onlar, Allah yolunda cihad ederler ve hiçbir kınamaya da aldırılmazlar. Sizin dostlarınız ancak, Allah'tır, Resulüdür, Mü'minlerdir. Kim Allah'ı, Resulünü ve Mü'minleri dost edinirse bilsin ki, üstün gelecekler onlardır." (Mâide, 5/54)

"Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine Kitâb verilenlerden dininizle alay edenleri ve kâfirleri dost edinmeyin! Namaza çağırduğunuz zaman onu da alay konusu yaparlar. Bu onların düşüncesizliklerinden kaynaklanmaktadır." (Mâide, 5/57)

"Ehl-i Kitâb'a da ki: Yalnızca Allah'a, bize indirilene ve daha önce indirilene inandığımız için mi bizden hoşlanmıyorsunuz?" (Mâide, 5/59)

"Allah ve Resulünden, kendileriyle antlaşma yapmış olduğunuz müşriklere, bir ihtar ve ultiinat! Ey müşrikler! Yeryüzünde dört ay daha dolaşın. İyi bilin ki, Allah kâfirleri rezil ve perişan edecektir. "Allah ve resulünün müşriklerle hiçbir ilgisi yoktur." (Tevbe, 9/1-3)

hayrihî ve şerrihî

Mustafa Özdamar

Ortalık bulanık. Bulanıklık, bir hareketin neticesidir. Dünyanın her tarafında bir hareket var. Her gün yeni bir gelişmeye tanık oluyoruz.

Sosyal, siyasal ve ekonomik realiteler öyle hızlı bir değişim ortaya koyuyor ki, yoruma bile zaman kalmıyor. Kaderin akışı bu...

Mukadderatın "Hayrihî ve şerrihî minallâhi Te'âlâ" kanallarındaki akışı durdurulamaz. Bu "kevn ü fesad" (oluş ve bozuluş) âlemi bu kanallardan besleniyor.

İnsan toplulukları bu kanallardan aldıkları güçle bir şeyler ortaya koyuyorlar. Adl-i ilahi bu...

Âlemlerin Rabbi Allah herkese bir fırsat tanıyor. Takdir-tedbir köprüsünün altındaki suları akıtan fırsatlar bunlar.

Fırsatları kollayan, yakalayan ve kullanmasını bilenler kazanıyor. Fırsatları kollamada gevşek davranan, uyuyan, uyuklayan hep kaybeden taraf oluyor.

Şimdi bütün dünyada büyük hareketler var.

Harekette bereket vardır, denir. Peki, bereket nerede?

Bereket hareketin zamirinde (özünde gizli)dir.

Onu açığa çıkarmak gerekiyor işte. Umutsuzluğa kapılmadan çalışıp çabalayarak.

Etraftaki esrarın ve eşirranın (şerlilerin) çokluğuna bakarak umut kesmek caiz değildir.

Şer/kötülük şirrettir, fazla huzur bozar. Ayrıca, çoğalması da pek kolaydır. Hayır gibi ihtimam istemez.

İblis taifesi böylesine çabuk ve kolay çoğalıyor diye umut kesmek gerekmez.

Sinekler de çabuk çoğalıyor. Bitler, pireler, fareler de. Bundan dolayı umut kesiyor muyuz?

Önemli olan tedbirde kusur etmemek...

Hak-batıl, hayır ve şer, her şey bir hareket ister. Sesli ya da sessiz tepkileri ortaya koymak bile bir harekettir.

İmanın, ızanın, azmin ve sebatın neticesi Bosna, azıcık yaralı da olsa iyi bir örnek.

Ortadoğu, Kafkaslar, Orta Asya, Balkanlar ve Kuzey Afrika'daki hareketlerin zamirinden inşaallah daha büyük bereketler çıkacak.

Bu Müslüman halklar bölgelerindeki zâlim sistemlerin pençe-i kahrından kısmen kurtuldular. Dileriz ki bu kurtuluştan sonra bir de kötü niyetli mihrakların tuzağında kahrolmazlar.

Adl-i ilahî'nin ellerine verdiği büyük fırsatları değerlendirmelerine bağlı bu...

Tokyo'da Deprem

Salladı Japonya'yı
Birkaç saniye deprem
Dünya paniğe düştü
Kalmadı artık şüphem

Yay üstünde binâlar
Söküldü yerlerinden
Dünya görülmez oldu
Yangın alevlerinden

Taş yığını şu evler
Yükseliyor alevler
İlk haberlere göre
İki bindir ölümler

Teknolojide önde
O devlet deniyordu
Yayla, zelzelelere
Binâ direniyordu

Allâh'ın kudretine
Teknoloji dayanmaz
Cehennem ateşine
İnananlar hiç yanmaz

İnanın, inanalım
Topyekûn kurtulalım
Burada mutsuz olsak da
Mü'minlerden olalım

Koru bizi Allâh'ım
Olsa da çok günâhım
Kimseye zarar verme
Budur duâm, silahım

İnanmasalar bile
Bunlar senin kulların
Yıktın zelzele ile
Günâhı var onların

İmhâl et âhirete
Dünyâdaki belâyı
Şu âciz halimle ben
Böyle yaptım duâyı

Sen Rahîmsin, acırsın
Bizi iyi tanırsın
Âhirette hesabı
Şaşmaz bir gün alırsın

Ne oluyor, neler var?
Tokyo'dan haberler var
Acımazsan sen bize
Dünyâ olur târumar

Nedir bu zelzeleler?
Yere batıyor yerler
Gökyüzüne bakarak
Merhamet diler gözler

İnsanlar şaşırmışlar
Sabırlar taşırmışlar
Bosna-Hersek, Tokyo'da
Akıyor kanlı yaşlar

Durdurun şu dünyâyı
Bırakın ağlamayı
Öğrenelim hep artık
Müslüman yaşamayı

Hayat ve ölüm gerçek
Bir gün melek gelecek
Bütün canlılar ölüp
Hesâba çekilecek

Belli onun şiddeti
Yedi virgül bir yetti
O demirden binâlar
Yıkıldı yere geçti

O'na olmaz ortaklık
Dünyayı sarar kıtlık
Merhametle acır da
Verir hemen ferahlık

Küçücük bir zelzele
Verdi orda velvele
Olsa idi Kıyâmet
O hâli gör bir hele

Sodom Gomora mısın?
Ey dünyâ, hasta mısın?
Ne oluyor insanlık!
Hâlâ telaşta mısın?

Firavun batmadı mı?
Ölümü tatmadı mı?
Batan toprak içinden
O'na yalvarmadı mı?

Bir tavsiyemiz olmaz
Arkada kimse kalmaz
Mesaj versen evine
Alan kimsen bulunmaz

Gafletten uyanalım
Kur'ân'a sarılalım
Orada berati alıp
Cennete kurulalım

Hafaznâ bihî dendi
O'ndan yardım dilendi
Kurtulunca batmaktan
Durdu ve kibirlendi

Ne mesaj, ne dönüş var
O huzûra varış var
Bizim için sadece
Allâh'a varış var

Bu dünya yıkılacak
Son söz O'nun (c.c.) olacak
Sahibi olduğun her şey
Limeni'l-mülk olacak

Teknoloji demirden
Olsa bile çelikten
Bu sarsıntılara karşı
Bir şey gelmiyor elden

Bak zelzeledeki sona
Ağla, yalvar, dön O'na
Îmanla yaşa ve öl
Aşkî iç kana kana

Zevk ü safâlar geçer
Hayat ölümle biter
Mezara vardığında
Melekler sual eder

Yere geçiriliriz
Bir bir seçiliriz
Enbiyâ, evliyâyla
Tek tek hesap veririz

Zelzele yeri sarsar
Kıyâmet gelir çatar
İnanmayanlar sorar
Acaba yerde ne var?

Yeri sallayan kudret
Gel ona ibadet et
Kulluğu hiç unutma
Ondan dile merhamet

Hesabı unutmayın
Kötü yolu tutmayın
Dünyâyâ sarılıp da
Âhireti unutmayın

Kaçalım ama nere?
Korkmak artık boş yere
Zaman bitti eridi
Kıyâmet var bir kere

O bize acımazsa
Taş üstünde taş kalmaz
Eğer yağmur yağmazsa
Yiyecek bir şey bulunmaz

Zülcenâheyn

Ankâzâde Köstendilî Halîl Efendi'nin

Tûti İhsan Efendi'ye Mektubu (15)

Âlemlerin Rabbi Hak Allahu Teâlâ'ya sonsuz hamd ü senâ olsun. Muhabbet-i ezelînin muhatabı, âlemlere rahmet olarak gönderilmiş, sırat-ı müstakimin bizzat kendisi, sıratullah, sâdık, musaddık, gelişi sıdk, kıyamı sıdk, oturuşu sıdk, kelâmı sıdk, gidişi sıdk, sâdıkul-va'd Efendimiz Hazretleri'ne sonsuz salât ü selâm olsun. Cenâb-ı Hakk'ın dergâh-ı mecd-i ulûhiyetinde kabul olunan salât ü selâmlardan, âline, ezvâcına, ashabına, etba'ına ve onu tasdik eden cümle ehl-i îmâna dahî va'dedilen ecr-i nâmütenahîden taksîm-i sübhânî ile ikram olunsun.

Hakk'a ibadette kâim, halka hizmette dâim, gönlümün muhatabı, sohbetlerimizin neş'esi İhsan Efendi oğlum, Cenâb-ı Hakk'ın selâmı üzerine olsun.

Evlâdım, afiyet haberlerinden ve hizmet gayretlerinden haberdar olup ziyadesiyle memnun olmaktadır. Cenâb-ı Hakk seni sırat-ı müstakiminde sabitkadem eylesin. Bizleri kendi nefislerimize tâbi olmaktan muhafaza eylesin.

Muhterem İhsan Efendi oğlum; hizmetin gayet de güç olduğunu, insana hizmet etmenin gayet nazik bir iş olduğunu fakirin ikazından bildiğin gibi artık bizzat müşahede ederek bu zorlukları fark ediyorsun. Bu öyle bir tiryakiliktir ki hizmet ederken çektiğin meşakkatler -hâşâ Cenâb-ı Hakk'ın hizmetinde meşakkat yoktur amma- insanlarla meşgul olmak ve dâimâ onların eziyetlerine marûz kalmak her ne kadar Hakk'tan gayrı olmasa da halkın kişiye verdiği eziyetlerdir. Hizmete tiryaki olanlar için bu nevî meşakkatler senin hizmete duyduğun iştiyakı arttırır. Bu artış inatlaşmaktan yahut gazaptan

mütevellit gayret değildir. Tam tersine kişi nefsinin tuzaklarından ve ülfet ettiği halkın kabasından kurtulur. İhlâs üzere bulunmasını etraftan gördüğü eziyetler sağlar, vesile olur. Allah için hizmet eder ve insanların iltifatına, rağbetine, kıymet-değer bilmesine bakmaz. Bu hal üzere mücadele ederken Cenâb-ı Hakk o kimseye bazı tatlar verir. Bu zevkle meşgul olan derviş ne acı sözlere, ne irfansızca hareketlere aldırış eder. Burada da kalmaz. Öyle bir hale gelir ki, Hakk'ın râzı olduğu sözlerden gayrisini işitemez, Hakk muhabbetinin zahir olmadığı fiilleri göremez hale gelir. Sen dışarıdan baktığında böyle hizmet eden zâtları çok büyük külfet ve eziyet çekiyor görsen de kalpleriyle kalıplarını ayırdıkları için zahiri meşakkatin onlara teması bile olmaz. Üzücü hâdiseler ve nankörlükler onlara dokunamaz bile. Zaten Allah için hizmet etmenin en bâriz husûsiyetlerinden biri de budur. Her ne eziyet görürse görsün, iftiraya, sû-i zanna marûz kalırsa kalsın, Allah Teâlâ'nın îmânını rüşde ulaştırdığı ve ih-san zevkiyle îmânını yaşayan kişi asla koyup gitmez, hatta hizmetleri daha âli ve daha şâmil olur.

Evvelce söylemiş idim, İmam Ali Efendimiz'e demişler ki: "Sana falan oğlu falan suikastta bulunacak, senin için pekiyi şeyler düşünmüyor. Kötülük yapmasından korkuyoruz." Cenâb-ı Şâh-ı Velî cevâben: "Bu mümkün değildir. Zîrâ o kişiyi tanımıyorum ve kendisine hiçbir hizmetim olmadı." buyurmuş. Hakk Teâlâ kendisi için yapılan ibadet ve taatta gayûrdur/gayretlidir. Ecrini bizzat kendisi vermek ister ve o niyetin ihlâsını fiilen ve halen cümle mahlûkatına göstermek ve onları şâhid tutmak murâd eder. Bu sebepten hizmet ehli olan zevât dâimâ kınanır, sû-i

zanna marûz kalır. Hak ve hakikate müştak olanlar bu nevî hallerden aşkları tazelenmiş olarak çıkarlar. Yani kürbleri (sıkıntıları) ferece (kurtuluşa, hayırlı neticeye), dereceleri de âli dereceye vâsıl olur.

Maalesef hizmet ehline ve irfan yolundaki mürşidlere, hiçbir ilmi olmayan kişilerden ziyâde kendisini ilim ehli zannedenler tarafından tecavüzde bulunulur. Bunların bir kısmı şeriatın zahirinde, bir kısmı da tarikatın zâhirinde kalmış ham ervahtır (kemâli idrak edemeyen kişilerdir).

İhsan Efendi oğlum, burada hizmet edenler kınanır. Bu, dünya kurulalı beri bilemediğimiz hikmete mebni bir durumdur dedik amma, hizmet hizmet olacak. Hizmet ediyorum davasıyla ilimden, zikirden, ferasetten yoksun, bid'at yani sapık düşüncelerle meşgul adamların yaptığı işlere hizmet denilmez. Hizmetin tasdiki şeriat çerçevesindedir. Tarikat zaten şeriatın içerisindeki çerçevedir. Yoksa bizim burada söylediğimiz manayı gafil kişiler ve hizmet ediyorum derken ümmet-i Muhammed'i ifsad eden hezereler kendilerine senet olarak kabul etmesin. Ayrıca bu söylediğimizden, fitneye ve fesada sebep olacak ameller takdir ediliyor zannedilmesin. Hakk Teâlâ cümle mahlûkatının her an hizmetini görmekte. Amma bak hiç patırtı gürültü oluyor mu? Zahiren hizmeti görsek de Rabbü'l-âlemîn dahî hizmetini âdetâ perdeliyor. Dolayısıyla hem şeriatın hem tarikatın hem de halk nazarında câri olan âdetin ifsad olunmadan yürümesi icap eder.

Şimdi hizmet edenlerin tenkit ve tecavüze marûz kaldıkları mevzuuna dönersek, karışıklığa meydan vermemesi için âlim meselesini açalım. Zirâ dedik ki, ilim ehli olduğunu zanneden kişilerin fitne çıkarması ve hizmete mâni olması akıl karıştırabilir. Evlâdım ulemâ nâmındaki kişiler iki nevîdir. Bir kısmı "ulemâ-yı muhakkikindir" ki bu zevât îmân ve İslâm'ın sancaktarı, kullara hakikî ilmin râhını/yolunu gösteren âriflerdir. Hakikatten ve muhabbet-i ilâhîyeden haberdar olduklarından hatta bu hakikî ilme âşinâ kıldıklarından dolayı hak üzere konuşurlar, Hakk'la bilirler, Hakk'la söylerler, Hakk üzere giderler. Hakk'ı kâim kılmak için gayret eder, hak ve hukuku hakça taksim ederler. Aradan kendile-

rini çıkarırlar. Cenâb-ı Hakk da bu sebepten onları hep Hakk'ta hak üzere kâim kılar. Cenâb-ı Hakk bu âlimleri İslâm cemaatinde dâimâ kâim eylesin. Sıhhat ve afiyetle başımızda dâim eylesin. Böyle âlimlerin ölümü âlemlerin ölümü gibidir. Bu nevî zâtlar ümmet-i Muhammed üzerinde belalara ve musibetlere kalkan gibi olup ümmet için rahmettir. Zâhirdeki celâlleri bâtınlarındaki cemâli muhafaza içindir. Muhakkak her devirde böyle âlim zâtlar vardır.

İkinci nevî ilimle meşgul olan zümreye ulemâ-yı rûsûm denir (işin resminde kalan, manaya dayalı metinlere, manasından uzak bilgi yüklenenler). Ulemâ-yı rûsûm diye şol kimselere denilir ki, mana ilmiyle meşgul oldukları halde manadan bihaberdirler. Adı üzerinde, işin resminde kalan kişilerdir. Ulemâ-yı rûsûm hakkında tafsilatla bahsetmek sadede sadrımıza darlık getirir. Bu sebepten uzun uzun anlatmayacağız. Lâkin kendilerini ulemâ diye tanıtan bu kişiler ilimden ne kadar mahrum olduklarını hakikat ve mana sahasına girince gösterirler. Derler ya 'cahil cesur olur' diye. İşte bu sebepten ilmin bile kâfi gelmediği müşahede, mana ve muhabbet gibi husûsî hallerin bulunması gerektiği mevzularda tam bir cahil cesareti gösterirler. Bunlardan bazıları ne kadar tarikat varsa inkâr edip, akıl erdiremedikleri bu mevzuda da cehaletlerini cesaretle göstermişlerdir.

Evlâdım İhsan Efendi, âgâh ol! Sözlerimi dikkatlice dinle, satırları yazarken seni karşımda görür gibi yazıyor, hatta konuşuyorum. Sonradan satırları tashih bile etmiyorum. Mektûbumu hitap gibi kabul eyle. Satırlardan çıkart, sadır sadıra olacak şekilde sana hitap eden kişiyi dinlercesine oku ve idrak eyle. Mektûbun dibâcesinde (baş kısmında) dua meyânında (bölümünde) zikrettiğim gibi Cenâb-ı Hakk bu âlemi muhabbet üzere yaratmıştır. Bu muhabbetini rahmetiyle kuşatmış ve örtmüştür. Bu rahmeti de ilm-i ilâhîyesiyle ihâta edip o ilimde rahmetini saklamıştır. İlim tek başına maksûd ve matlûb değildir. Olamaz da. Rahmetin ve o rahmet içindeki muhabbetin ilimle birleşmesi lâzımdır. Eğer kişi hakikî ilim tahsilinde bulunduysa muhakkak rahmetten ve muhabbet-

ten nasıbdâr olur. Çünkü kâinat böyle vücûda gelmiştir. Bu Cenâb-ı Hakk'ın bir meşiyet-i ilâhîsidir (âinat nizamına yerleştirdiği kaidedir). Şimdi ilmi, matlûb ve maksûd olarak görenler bu idraksizliklerinden dolayı rahmetinden istifade edemedikleri gibi bu mahrumiyetleri onları aşktan da bihaber olmaya sevk etmiştir. Bu Cenâb-ı Hakk'ın sahih ve temiz niyetle ilmi talep etmeyenlere mâni olması için halk eylediği perdedir. Binâenaleyh maksûdu ve matlûbu Hakk Teâlâ olmayanlar bu perdeye ve bu perdenin tuzaklarına takılır kalırlar. Hakk Teâlâ mahrem ilmine namahremi sokmaz. Şirkte olanlar, benlik davası güdenler, ilmin kabuğunda ve tat alamadıkları perdelinde dolanıp dururlar, hakikati bulduk zannıyla kapının dışında kalırlar. Yani, hâşâ, "Erhamu'r-Râhimîn" olan Allah Teâlâ onları saptırmamıştır. Kendileri ilmi taleplerindeki niyet bozukluğunun musibetine uğrayarak lâıyklarını bulmuşlardır. Yani kendileri talep etmişler de böyle olmuşlardır. Ettikleri kendilerindir. Çünkü Allah ilmi isteye verir. Amma ne için isterse onun için verir. Sonra da hesabını alır, faydalı ilimle meşgul olan bekâya erişir, rahmete ve muhabbetle nâil olur, kurbiyyet sahasında dem sürer. Diğer de helâk olup fenâ derekelerinde nefsanî zevkinin tahsilâtıyla muazzeb olur.

Kavl-i Muhammedi olan şeriatı yegâne maksûd ve matlûb zannedenler meyvenin kabuğunu yiyip de meyveyi yedim zannedenlerden farksızdır. Elmanın dışındaki kabuk olmasa onun elma olduğunu anlamaz yahut o meyveyi muhafaza edemezsin. Amma o elma meyvesini yemekten murâd kabuğunu yemek midir? İşte zahir ulemâ yani ulemâ-yı

rûsûm zâhirde kaldıkları müddetçe kabalıkları artar, kabuk hakkındaki ilimleri, asıl maksûdu bilemediklerinden hakikati görmelerine perde olur. Bunlar tarikatı inkâr etse ne olur etmese ne olur. Zahirini ve bâtınını içine almış, özünde muhabbet olan yolların hepsi Hakk ve hakikat yoludur, tarikat-ı Muhammedi'dir. "Zâhir gerekmez, bâtın lâzımdır." demek yahut "Zahir kâfidir, bâtın ile alâkadar olunmaz." demek bâtıldır.

Âşık Yunus'un,

İhsan Efendi oğlum, burada hizmet edenler kınanır. Bu, dünya kurullu beri bilemediğimiz hikmete mebni bir durumdur dedik amma, hizmet hizmet olacak. Hizmet ediyorum davasıyla ilimden, zikirden, ferasetten yoksun, bid'at yani sapık düşüncelerle meşgul adamların yaptığı işlere hizmet denilmez. Hizmetin tasdiği şeriat çerçevesindedir. Tarikat zaten şeriatın içerisindeki çerçevedir.

Şeriat, tarikat yoldur varana

Hakikat, ma'rifet andan içeru

sözü bu mevzuu ne güzel özetlemiştir. Şeriat tüm hikmetlerin ve halin sırlarını içinde barındıran, âdetâ Cenâb-ı Hakk'ın manalar üzerine giydirdiği libastır. İç içe olan ve her içte ayrı güzellikleri saklayan bu elbise seyr u sülûkun safhalarında sâlike müşahede ettirilerek talim edilir. Yani kalıbında kalmak makbul olmadığı gibi usûle uygun yürümek de mezmûmdur (yerilmiştir).

Kıymetli İhsan Efendi oğlum, her kul cennete ve cemâle mazhar olabilmek için Allah'ın rızasına muhtaçtır. Cenâb-ı Hakk'ın rızası olmadan hiçbir kul bu ulvî derecelere erişemez. Hatta Efendimize (s.a.s),

Ashâb-ı kirâm: "Siz de mi Allah'ın rızasına muhtaçsınız?" diye suâl ettiklerinde Efendimiz: "Evet, ben dahî Allah'ın rızasıyla cennete gireceğim." buyurarak rıza-yı şerifin ehemmiyetine işarette bulunmuştur. Cenâb-ı Hakk rızasını ve gazabını zahiri amellerin altında saklamıştır. Hangi amelden razı olacağını yahut kişinin hangi ameli işlerse rızaya kavuşacağını bu âlemde setr eylemiştir. Kişi çok küçük zannettiği bir günahattan dolayı ebedî azaba yahut huzurdan uzaklaşmaya marûz kalabilir. Aynı şekilde se-

vabı küçük zannedilen bir ameli işlemekle bu rızayı tahsil ederek cennete ve cemâlullahıya yol bulabilir.

Evlâdım, dikkat et, âgâh ol! Bir mü'min güzel amel-lerin hiçbirisini küçük görmediği gibi, çirkin fiille- rin de hiçbirisini küçük görmez. Görmez değil göre- mez. Böyle bir ihtiyarı (seçim hakkı) yoktur. Çünkü hangi amelle rızaya kavuşacak, hangi amelle rıza- dan uzaklaşacak bunu bilemez ki? İşte şimdi anlata- bildim mi 'cahil cesur olur' sözünün ne manaya gel- diğini? Allah'ın ilmiyle kuşatıldığını fark eden, ken- di acziyetini idrak eden kişi bu hususta kendi bildi- ği gibi indî görüşüyle (kendince bildiği şekliyle) ha- reket edebilir mi? Takvanın asgarî bulunması gere- ken kısmı bu sahada kendisini gösterir. Mü'min kişi 'yanlış yaparım' diye korkar. Güzel bir amel gördü- ğü zaman da hemen onu öğrenir ve hayatına tat- bik eder. Küçük günah büyük günah diye tertip edi- len mevzular, cezalarına göre söylenilmiş vasıflar- dır. Meselâ içki içmek büyük günahdır, niçin? Hapis cezası ve dayak vardır. Daha başka birçok müeyyi- desi vardır. Peki, giybet etmek? Küçük günah saya- bilir misin? Evet, giybet eden kişi hareketiyle bile bu giybeti yapsa kalkıp da kendisine hapis ceza- sı verilmez, sopa atılmaz. Amma giybet, Efendimi- zin beyânı üzere "Zinadan şiddetli" bir günahdır. Ve sonra belki de rızadan, bu fiille uzaklaşacağız. Bile- meyiz ki... Evlâdım, günah Hakk Teâlâ ile aranı açan her şeye denir. Bu zaviyeden bakarsan küçük gü- nah, büyük günah diye bir şey yoktur. Âdâb-ı mu- aşeret ve cemiyetlerin nizamı için böyle tasnif edil- miştir. Maksûdu ve matlûbu Allah olanlar için her güzel amel makbul, her kötü amel mezmûmdur vesselam.

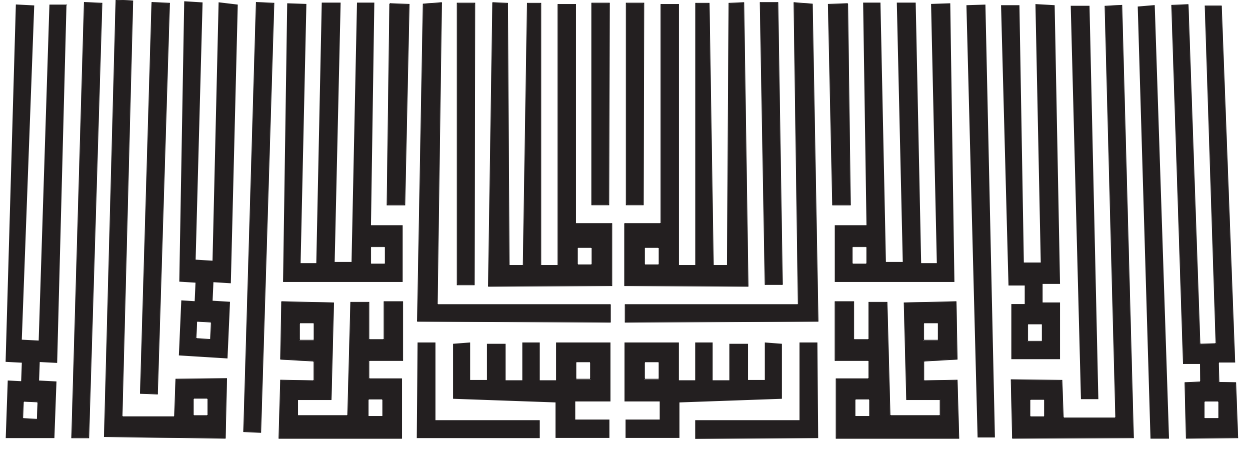
Evlâdım İhsan Efendi, zahiren tarikata dâhil olup da bir de bu tarîk içerisinde ham sofular ve zâhidler vardır. Kendilerince mana üzere sülûk ederler. Ken- di benliklerinden ve hayvanlıklarından geçemedik- lerinden, müşidlerinin irfanına eremeyip sadece zâhir bazı ahlâkla derviş olduklarını zannettiklerin- den hizmet ehli bunlardan çok eziyet görür. Çünkü hizmet Hakk (c.c) için yapıldığından Hakk'ın kâim olmasını beraberinde getirir. Hak yolda bulundu- ğunu iddia eden, hizmetlerle âşikâr olan hakkı ya kabul etmek veya karşısında boynunu vermek zo-

runda kalır. Hak kâim olmak ister. Buna kimse mâni olamaz. Kalıplarını tarikata sokup kalplerini dışarı- da bırakan bu zavallılar, Hakk ve hakikate düşman olarak yaşarlar.

Necâsetten taharet ayrı bir mesele, hadesten taha- ret ayrı bir taharet şekli ve meselesidir. Bu gizli şirk ehli gafletlerini ve yanlış bildikleri âdetleri tasavvuf zannedip yolun hakikatine hizmet edenlerle çeki- şip dururlar. Evlâdım, az evvel arz ettiğim gibi bil- meyen adam ilimle karşılaştığı vakit insafı varsa boynunu büker oturur. Kabul etmese de itiraz et- mez. Amma bir de cehaletin derinleşmiş şekli vardır ki biliyorum zannında olan kişilerde zuhûr eder. O sebepten ilmin zâhirinde kalan ve tasavvuf terbiye- sinin kabuğuyla meşgul olanlar bu manayı fehme- demedikleri gibi mana ilmine ve erlerine düşman- lıkta bulunurlar. Mektûbunda yazdığın durumun tefsiri bundan ibarettir. Şimdi sana düşen dâima şemme-i Muhammedî'yi duy, Cenâb-ı Hakk'ın rı- zasına tiryaki ol. Bu kimselerin yaptığı şeyleri de- ğil, kendi yaptığın hizmetleri yok bil. Hizmetinde ne nefsinin nişanı ne de varlığının eseri olsun. Aradan çıkıver. Gizli gizli yollardan yârinle vuslat demlerini sür, kalbin safada olsun. Kalbine ikinci bir dost mu- habbet ehlini bile koyman câiz değilken ağyarı ve düşmanı sakın kalbine sokma. Yeri geldiğinde mü- nasip şekliyle zâlimleri de yerine oturt. Haddini bil- dir. Amma bunu yaparken de nefsini ara yere koy- ma. Hakk'la gör, Hakk'la konuş, hak ve hukuku mu- hafaza et, Hakk'ı kâim kıl. Benliğini kâim kılma. Hak sende otursun, sen de hep Hakk'la kâim ol. Cenâb-ı Hakk ihlâsını ziyâde eylesin. Kendi ihlâsından sana giydirsin. Seni ibâdât ü taata ve hizmete mahkûm eylesin ve bu hizmetlerden zevk-i manevî ve muhabbet-i ilâhî ihsan eylesin. Seni insanların ve cümle mahlûkatın şerrinden muhafaza eylesin. Se- nin şerli halinden de cümle mahlûkatı ve insanla- rı muhafaza eylesin. Şerri hayra, seyyiâtı hasenâta, cümle ahvâli de ahsenü'l-hale dönüşen bahtlı kul- larından eylesin. Âmin.

Ve selâmün ale'l-mürselîn. Ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

Selâm sizin ve hidayete tâbi olanların üzerine olsun.

Kelime-i Tevhidde Bilmemiz Gerekenler

İ. Hakkı HÜDÂVERDİ

“Tevhid”; birleme demek olup “Vahdet” yani birlik, bir olma halini tasdik anlamındaki ifadedir. Müslüman olmak için “Lâ ilâhe illallâh / Allah’tan (c.c) başka bir ilâh yoktur.” kelimesini ve “Muhammedü’r-Rasûlullâh”, tevhidi bana getiren tebliğ eden Hazret-i Muhammed Mustafa (s.a.s) Efendimiz Allah’ın son gönderdiği Peygamberdir, ifadesini bir arada kullanmak şarttır. İkisi birbirinden ayrılamaz. Çünkü tevhidi kabul edip, tevhidi tebliğ edeni kabul etmemek düşünülemez.

Bu mübarek kelimeyi dille söylemek, kalple de doğrulamak, tasdik etmek insanı kâfir iken mü’min yapar. Dil ile söylenir de kalp inanmaz ise ikiyüzlülük, yani nifak, münafıklık ortaya çıkar.

Hazreti Peygamberi (s.a.s) kabul edemeyen niceleri bu kelimenin birinci bölümünü söylemek asıl, ikinci bölümünü söylemek fûrû, yani o aslın dalıdır derler ki tam bir cehalettir.

İman için mutlak manada “Lâ ilâhe illallâh Muhammedü’r-Rasûlullâh” kelimesi söylenmeli ve tasdik olunmalıdır. Bir insanın yeryüzünde en değerli hazinesi imandır. İman için gerekli şartı bilmek ise zaruridir.

İman konusuna kısaca değindikten sonra tevhidin kalbe tam manada yerleşmesi, yani kemalini bul-

ması için tevhidi tam olarak anlamak, bilmek ve inanmak lazımdır.

Lâ ilâhe illallâh kelimesi de iki bölümdür. Bir bölümü nefy bir bölümü ispattır. İlk bölümü batılı, gerçek olmayanı ret, ikinci bölümü hakikati, gerçeği tasdiktir.

“Lâ” nefy yani reddetmek, başkası yoktur manasını taşır. Sonrasında gelen “İlâhe” neyin reddolunacağını ifade eder. Yani “Hiçbir ilah yoktur.” anlamını içeren bu bölümden sonra, kim vardır manasında “İllâ Allâh / Ancak Allah vardır”, yani ispat bölümü gelmektedir.

Bu anlamda kelime anlamını birleştirirsek;

“Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur.” anlamı bize anlatılmıştır.

Bu durumda anlaşılması gereken şudur:

“İlah nedir, kimdir?” Nedirden ziyade, “Kimdir ve bu kimliği bildiren sıfatları nelerdir?” demek yerindedir.

İlâh, öz itibariyle kendisine güvenilen, yardım beklenen, güçlü, hâkimiyet sahibi, kendisinden koruyan, sevilen, yaranılmak istenen, yaklaşılmak istenen, arzulanan, ihtiyaçları giderebileceğine ina-

nılan, saygı duyulan beşer ötesi, yaratılmış dışında olan, yaratan kutsal varlıktır.

İlâhın vasıflarını anladıktan sonra kelime-i Tevhidin neleri reddettiğini ve neyi ispat ettiğini inceleyelim.

Bütün bu vasıflara sahip tek bir varlık vardır. O'nu gereği gibi tanımak ve O'na ait olan sıfatları, özellikleri başkalarına vermemek gerekir. Bu sıfatların gerçek sahibinin kim olduğu "Lâ İlâhe İllallâh" kelimesinde bize bildirilmiştir. O sebepten, "Tevhid kelimesi terazinin bir kefesine, diğer âlemler diğer bir kefe-ye konsa tevhid kelimesi ağır basar." buyrulmuştur.

Kelime-İ Tevhidin Dereceleri

Lâ İlâhe İllallâh

Allah'tan başka bir olarak bilinecek, yaratıcı denilecek, sığınılacak, ikinci bir varlık yoktur. Ancak ve yalnız bir, tek o Allah (c.c) vardır.

Lâ Ma'bûde İllallâh

Allah'tan başka ibadet edilecek, kulluk yapılacak, Rab olarak bilinecek ikinci bir varlık yoktur, ancak O (c.c) vardır.

Lâ Maksûde İllallâh

Allah'tan başka rızası kast olunacak, maksat olarak arzulanacak ikinci bir varlık yoktur, O (c.c) vardır.

Lâ Matlûbe İllallâh

Allah'tan başka talep edilecek, istenilecek ikinci bir varlık yoktur, ancak O (c.c) vardır.

Lâ Mahbûbe İllallâh

Allah'tan başka sevilecek, sevgili edinilecek ikinci bir varlık yoktur, ancak O (c.c) vardır. Ve O'nun rızası için O'nun sevdiklerini sevmek vardır.

Lâ Fâile İllallâh

Allah'tan başka yaratıcı, fiiller meydana getirici (hayat, ölüm, rızık verme, alçaltma, yükseltme, güldürme, ağlatma vb.) ikinci bir varlık yoktur, ancak O (c.c) vardır.

Lâ Mevsûfe İllallâh

Allah'tan başka güzellik, kudret, azamet, yücelik sıfatlarına sahip ikinci bir varlık yoktur, ancak O Allah (c.c) vardır.

Lâ Gâlibe İllallâh

Allah'tan başka hükmü geçen, kuvvet sahibi ve mutlak surette galip gelebilecek kimse yoktur, ancak Allah (c.c) vardır.

Lâ Mevcûde İllallâh

Allah'tan başka gerçek varlık sahibi, varlığı kendinden, hep var olan ve hep var olacak olan, varlığı başkasına bağlı olmayan, mekân, zamanla kayıtlı olmayan, yönlerden münezze, ezeli ve ebedî olarak kemal sıfatlara sahip ikinci bir varlık yoktur. Ancak o Allah (*celle şânühû*) vardır. Bir ve tektir. Her şey, akla hayale gelen her yaratılmış, yerden göğe, arz ve arş ve içindekiler O'nun (c.c) varlığı ve var etmesi ile vardır. İşte akidemiz, inancımız, itikadımız bu şekildedir. Ehl-i Sünnet, bu tevhid üzerinedir.

Bu anlaşıldıktan sonra, ancak Allah'tan korkmalı, ancak O'na güvenmeli, ancak O'na sığınmalı, istek ve ihtiyaçlarımızı ancak O'nun verebileceğine iman etmeliyiz.

İnsanlar O (c.c) izin vermezse fayda veremezler, iş işleyemezler. O, irade eder dilerse yağmur yağar, yaprak yeşerir, rüzgâr eser, çiçek açar, hasta iyileşir, göz görür, kulak duyar, dil konuşur, ayak yürür, el tutar, kalp atar, nefes alınır, koku duyulur, sevilir, gülünür ya da ağlanır, çocuk doğar, beyin çalışır, kuşlar cıvıldar, arı bal yapar, böcek ipek örür, koyun süt verir, buğday boy verir, yıldızlar parlar, güneş yanar, dünya döner. Ve bu örnekler mahlûkatın sayısı kadar çoğaltılabilir.

O sebepten Hak yolun rehberleri tarafından:

"Allah'a giden yollar, varlığına inanmaya giden yollar, mahlûkatın nefesleri adedince" buyrulmuştur.

Allah'a imanımızı kuvvetlendirmeli ve tevhid kelimesini sürekli tekrar ederek, imanımızı diri tutmalı, O'nu hatırdan hiç çıkarmadan anmalı, zikretmeliyiz.

Ve Tevhid kelimesini bize getiren şanlı ve şerefli ve pek aziz, merhametli Peygamber *sallallâhü aleyhi ve sellem* Efendimizin nübüvvetini, bu kelimeyi bize getirenin O Nebiy-yi Muhterem, son Peygamber olduğunu tevhid kelimesiyle beraber sürekli tekrar etmeli ve iki cümleyi birbirinden asla ayırmamalıyız.

KİTAP TANITIMI

DOSTLUK ÜZERİNE FETHİ GEMUHLUOĞLU

Kitabın Adı : DOSTLUK ÜZERİNE

Yazarı : Fethi GEMUHLUOĞLU

Yayınevi : Timaş

Ebadı : 13,5 x 21

Sayfa Sayısı : 240 sayfa

Fiyatı : 13,50 TL

ISBN : 978-605-114-107-7

Dostluk üzerine yapılmış konuşmaların, söylenmiş sözlerin en güzellerinden biri Fethi Gemuhluoğlu'nun 22 Kasım 1975 tarihinde irticalen yaptığı konuşma.

Peygamber-i Ekber'in (s.a.s) 'Önce selâm, sonra kelâm' emrine uyarak önce selamla başlar: "Evveli, ahiri, zahiri, batını, selâmlarım. el-Evvelü Allah, el-Âhiru Allah, ez-Zâhiru Allah, el-Bâtînü Allah. Sâhib'i selâmlarım. Sâhib-i Hakikî'yi selâmlarım. Sağımı, solumu, önümü, ardımı selâmlarım. 'Levlâke sırrının mazharını selâmlarım. Validesini, Hatice Validemi, Fâtıma Validemi selâmlarım. Cihâr Yâr-ı Güzin'i selâmlarım. Erkân-ı Erbaa'yı: Selman'ı, Mikdat'ı, Ammar'ı, Ebu Zerr'i selâmlarım. İmameyn-i Muhteremeyn-i selâmlarım. Tâife-i ecinniyyi selâmlarım, mü'minlerini ve müslimlerini. Ve sizi selâmlarım." Ardından "Âşık u ma'sûk u aşk bir yâr iken / Cebrâil ol arada ayyar idi." beytinin anlattığı ezeli aşktan başlayarak kademe kademe dostluğu dillendirir: Siddîk-ı Ekber'in dostluğu, Şâh-ı Velâyet'in dostluğu, fikre, insana, dünyaya, tarihe, coğrafyaya, ağaca, komşuya, süflî olmayana, kurda, kuşa, görünene, görünmeyene, uzuvlarımıza, mesleklere, vakte, hayata, ölüme dostluk.

Söz İle Sema Yapan Derviş: Fethi GEMUHLUOĞLU / Hazırlayan: Emre Altıntaş

Hayatı

Fethi Gemuhluoğlu, bir gönül insanı... Ömrünü üniversite gençliğine, onların maddi-manevi ihtiyaçlarına adanmış bir muhabbet adamı...

1923 senesinde İstanbul Göztepe'de dünyaya gelen Gemuhluoğlu, Haydarpaşa Lisesi'ni bitirir. Ardından İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydolur ancak buradan mezun olmaz.

1950-55 yılları arasında İstanbul'da çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yapar.

1959 yılında Dr. Emine Suzan Hanım'la evlenir ve iki çocukları dünyaya gelir.

Almanya'da serbest gazetecilik, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü gibi hizmetleri ifa eden üstad, son olarak 1970 yılında Türk Petrol Vakfı'nın kurucusu ve genel sekreteri olarak çalışır.

1977 yılında hayata gözlerini yumana kadar bu görevi deruhte eden Gemuhluoğlu, 5 Ekim 1977'de vefat eder.

Misyonu

Kısaca hayatına değindiğimiz Fethi Gemuhluoğlu, bütün bunlardan öte bir misyona sahipti.

Gençliğe rehber olmak... Türk Petrol Vakfı'nın kuruluşuna da bu yüzden önayak olmuştu. İstanbul'a okumaya gelen gençlere burs ayarlamak, onların istikamet sahibi olmalarına katkıda bulunmak için varını yoğunu ortaya koymuştu. Burs mülakatında büyükşehre yeni gelen gençlere ilk sorusu şu olmuştur:

"Hiç âşık oldun mu, doğru söyle!" Aniden böyle bir soruya muhatap olan gençler soruya samimi olarak cevap verdiklerinde bursu kazanmışlardır.

Üstad sorduğu soruyla aslında, "Anadolu'nun pırıl pırıl gençleri" olarak söz ettiği muhataplarına mecazî aşktan İlahî aşka geçmek konulu ilk dersini vermiş oluyordu. Zaten bursu kazansın kazanmasın tanıştığı yeni yüzler onun rahle-i tedrisine giriyorlardı.

Genç nesil, onun en büyük eseri idi. Bir diğer eseri daha var ki insanın okudukça okuyası geliyor: "*Dostluk Üzerine*"

Üstadın birkaç dergide çıkan yazılarını saymazsak 1975 yılında Aydınlar Ocağı'nda yaptığı irticalî konuşma kitaplaştırılmış ve "*Dostluk Üzerine*" adıyla birçok kere basılmıştır.

Eser son olarak Sadık Yalsızuçanlar'ın hazırladığı bir derlemede yerini buldu. Yalsızuçanlar, üstadın bu konuşmasını, hakkında yazılanları da ekleyerek güzel bir giriş bölümüyle yayına hazırladı.

Kimler yok ki onunla ilgili yazarların arasında!

Necip Fazıl Kısakürek, Rasim Özdenören, Nuri Pakdil, Ahmet Kabaklı, İsmet Özel, Akif İnan, Nabi Avcı, Ergun Göze, Ali Bulaç, Hakkı Devrim, Sabahattin Zaim...

Sözlerinden Seçmeler

"*Dostluk Üzerine*" başlığını taşıyan konuşmanın metni on beş sayfa kadar ancak içeriği engin bir tarih, tasavvuf bilgisi ve ileri görüşlülük taşıyor. Halvetiyye tarikatının Şabaniyye koluna intisab etmiş olan Fethi Gemuhluoğlu, gönül adamı oluşunu konuşmasına da yansıtıyor. İşte konuşmada yer olan ve her biri ayrı bir esere temel teşkil edebilecek bazı cümleler:

"Peygamberimiz buyuruyor ki: Önce refik, sonra tarik. Yani önce yoldaş sonra yol..."

"Dost ol kişidir ki öldürülmesi muhakkak ve mukarrer olan gecede Peygamber-i Ekber'in yatağında yatar. O'na Şah-ı Velâyet denir."

"İnsanlar hâl-i cimadan doğmuyorlar, insanları gönül döllüyor."

"Bizim son zamanlarda çektiğimiz, tenkit ile vakit geçirmiş olmamızdandır."

"Akıl, akılsızlara gereklidir. Aklı olanlar aşkı seçsinler ve akılı terk etsinler."

"Yaşama sevincini yitirmemek amma hiçbir şeye yerinmemek ve sevinmemek mesleği İslâm'ındır. Bunalım, Batı insanıdır."

Üstad'ın ayrıca Sadık Yalsızuçanlar tarafından derlenen eserde yer alan, gönül dilinden dökülen bazı sözleri ise şöyle:

"Evet, beş vakit namaz kılıyorsun ama sen hiç namaz kıldın mı?"

"Sûre-yi Nisâ'yı yaşıyoruz, asrımız kadın asrıdır."

"Siz rızka talip olmadınız o size geldi. Reddetmek edebe muhalihtir."

"Çocuklarınıza düşersin veya düşeceksin, demeyiniz. Düşme deyiniz."

"Biz kalkalım ki yerimize başkası otursun. Haydi Allahaismarladık!"

Bu kelâm-ı kibarlardan sonra fazla söze ne hacet! Rabbim Fethi Bey'in mekânını Cennet, derecesini âli eylesin.